

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1902. Första Kammaren. N:o 22.

Tisdagen den 8 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Anmälades och bordlades Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, med anledning af en af herr *E. O. V. Wavrinsky* väckt motion angående offentliga revisorer.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 30, i anledning af väckt motion om borttagande af undantagsbestämmelser rörande sjelfspillingars jordfästning, och

n:o 31, i anledning af väckt motion om ändring af 1 § i förordningen om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 205, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, angående en af herr *E. G. H. Åkerlund* väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förenkling af arbetsmetoderna inom den civila och ecklesiastiska förvaltningen m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Upplästes följande skrifvelse:

Till herr talmannen i Riksdagens Första Kammare.

I en till fullmäktige stäld skrifvelse af den 7 dennes har generalkonsuln *Axel Johnson*, af anledning att han den 29 sistlidna mars blifvit invald såsom ledamot i styrelsen för Stockholms

Enskilda Bank, afsagt sig det honom vid innevarande års riksdag meddelade uppdraget att vara tredje suppleant i riksbankens styrelse; hvilket fullmäktige härmed hafva äran anmäla.

Stockholm den 8 april 1902.

Pehr Ehrenheim.

R. Törneblad.

K. Langenskiöld.

På gjord proposition beslöt kammaren. att med anledning af berörda afsägelse val af en suppleant för fullmäktige skulle företagas; och uppdrog kammaren verkställigheten häraf åt de vid detta riksmöte af kammaren redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende af fullmäktige i riksbanken jemte suppleanter.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 5 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen statsutskottets utlåtande n:o 12, bevillningsutskottets betänkanden n:is 19 och 20 äfvensom lagutskottets utlåtanden n:is 33—35.

Herr *Trygger* afgaf en af honom m. fl. undertecknad motion, n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående visst förklarande i fråga om försäljning af fastigheten n:o 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att Första Kammarrens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5 skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,44 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 9 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 2 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om inrättande af en riksförsäkringsanstalt;

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende;

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af statsbidrag för ny reglering af viss del af Ämål i följd af den staden 1901 öfvergångna brand;

n:o 38, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor; och

n:o 39, med förslag till åtskilliga stadganden att införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

bevillningsutskottets betänkande och memorial:

n:o 21, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beskattning af cigarrer och punsch; och

n:o 22, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets memorial n:o 17, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 4, med förslag till ändring i 17 § i bevillningsförordningen m. m.; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 36, i anledning af väckt motion om ändring af 13 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873;

n:o 37, i anledning af väckt motion om tillägg till skiftesstadgan den 9 november 1866;

n:o 38, i anledning till väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af den proportionella valmetoden vid val af stadsfullmäktige;

n:o 39, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af den proportionella valmetoden vid val af kyrkofullmäktige samt kyrko- och skolråd i stad; och

n:o 40, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 26 § 1 mom. samt 30 § i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herr *Trygger* m. fl. under gårdagen aflemnade och då bordlagda motion, n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående visst förklarande i fråga om försäljning af fastigheten n:o 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Första Kammarens tillfälliga utskotts nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 5.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade:

Jag tillåter mig hemställa, att detta betänkande uppföres på föredragningslistan till plenum, som inträffar näst efter det kammarne fattat afgörande beslut i anledning af herr Wavrinskys i Andra Kammaren afgifna motion n:o 22.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 5 och 8 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 12, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjerde, femte, sjette, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarne gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1902 åt en del tjänstemän och betjente m. m.

*Dyrtidstillägg
åt en del
tjänstemän
och betjente.*

Punkten I.

Herr Cavalli: Ehuru jag sjelf är embetsman, vågar jag taga till orda i denna fråga, emedan jag af statsmedel åtnjuter en aflöning, som stiger till högre belopp än det, för hvilket dyrtidstillägg blifvit ifrågasatt, och således är af frågans utgång alldeles oberörd.

Kongl. Maj:t föreslog 1901 års Riksdag att bevilja dyrtidstillägg åt embets- och tjänstemän, hvilkas aflöning ej öfverstege 10,000 kronor. Riksdagen biföll den kongl. propositionen i så

måtto, att dyrtidstillägg beviljades att utgå till tjänstemän, hvilkas aflöning ej öfversteg 7,000 kronor. Kongl. Maj:t har i år lagt detta Riksdagens beslut till grund för sin proposition och föreslagit, att dyrtidstillägget skall stanna vid 7,000 kronor. I fjol hade Kongl. Maj:t ingen anledning att i fråga om dyrtidstillägg egna särskild uppmärksamhet åt en klass af embetsmän, som stod närmast öfver gränsen af det belopp, intill hvilket dyrtidstillägg beviljades, och vid hvilken Kongl. Maj:t denna gång egnat uppmärksamhet. Jag syftar på expeditionsheferna i statsdepartementen och den med dem likstälde byråchefen för lagärenden i justiti-departementet, hvilka embetsmäns aflöning uppgår till 7,500 kronor. Utskottet, som stält sig välvilligt mot den kongl. propositionen i år, har afstyrkt dyrtidstillägg till expeditionsheferna. Hvarför har nu Kongl. Maj:t gjort undantag för dessa embetsmän? Detta angifves af finansministern i hans anförande till statsrådsprotokollet och är af utskottet återopadt i dess betänkande. Jag behöfver icke upprepa det, ty här är ingen af kammarens ledamöter, som icke känner vigten och betydelsen af dessa embetsmäns arbete, och icke heller någon, som är okunnig derom, att dessa embetsmän väl äro de af arbete mest öfverhopade inom hela administrationen. Nå väl, det skulle väl således hafva varit lämpligt att för dem göra ett undantag. Statsutskottet har emellertid trots sig icke böra göra det med hänsyn till konsekvenserna. Men tror någon i kammaren verkligen, att det fåtal andra embetsmän, hvilkas aflöning af statsmedel uppgår till mellan 7,000 och 7,500 kronor, hafva samma berättigade anspråk på dyrtidstillägg som expeditionsheferna? Nej, det tror ingen; och jag vet icke, hvarför den allmänna regel, som funnit sitt uttryck i utskottets förslag, icke liksom andra regler kan tåla vid ett undantag.

Nu har statsutskottet vidare anført, att det icke under alla förhållanden kan vara oegentligt, att en äldre tjänsteman i lägre grad åtnjuter samma aflöning som en yngre tjänsteman i högre grad. Genom att Riksdagen bifölle statsutskottets förslag, skulle nemligen byråcheferna i statsdepartementen få precis samma aflöning som expeditionsheferna. Den af statsutskottet uttalade förmodan i detta afseende må vara riktig, men den passar icke in på det föreliggande fallet. Ty om man slår upp en statskalender, finner man, att åtminstone två af dessa expeditionshefer äro såsom byråchefer berättigade till ålderstillägg, och de skulle således, om de tjänstgjorde i denna lägre grad, åtnjuta samma aflöning som den, hvilken de nu hafva som expeditionshefer. De hafva således för den ökning i arbete och ansvar, som hvilat på dem, och för sin högre embetsmannaställning ingen ersättning, uttryckt i penningar. De embetsmän, om hvilka fråga är, äro till antalet nio, och huru många af dem, som med tillämpning af grunderna i förslaget skulle blifva berättigade till dyrtidstillägg, vet jag icke, men de blefvo väl icke flera än fem eller sex. Frågan är således, ekonomiskt sedt, mycket obetydlig, men med hänsyn till sin art och beskaffenhet är den vigtig och betydelsefull.

*Dyrtidstillägg
åt en del
tjänstemän
och betjente.
(Forts.)*

Dyrtidstillägg
åt en del
tjenstemän
och betjente.
(Forts.)

Jag skulle således, på grund af hvad jag nu anfört, med största nöje yrka bifall till den kongl. propositionen oförändrad, och om jag blifvit bibragt den öfvertygelsen, att förhållandena nu äro sådana, att jag ej bör göra det, så är det med beklagande af dessa förhållanden, som jag afstår från det yrkande, jag tänkt mig framställa. Att jag skulle yrka bifall till statsutskottets förslag, lär väl ingen efter hvad jag anfört kunna begära.

Friherre Åkerhielm: Jag är med den föregående talaren fullständigt ense i hans uppfattning af förslaget om dyrtidstillägg för expeditiionscheferna. Med den erfarenhet jag har om tjänstgöringen i Kongl. Maj:ts kansli, är jag för min del öfvertygad om, att det icke, med undantag måhända för några högre chefsbefattningar, inom hela statsförvaltningens område finnes några tjänster, som med hänsyn till befattningens omfattning, art och det stora ansvar, som dermed är förenadt, äro så otillfredsställande aflönade som expeditiionschefsbefattningarna. Det skulle därför, synes det mig, hafva varit önskligt att kunna begagna det föreliggande tillfället att bereda innehafvarne af dessa befattningar någon förbättring i aflöningsförmåner. I likhet med den föregående talaren anser jag mig dock icke böra framställa något yrkande.

Det var ej heller för att tala om denna punkt af statsutskottets betänkande, som jag begärde ordet; mitt yttrande gäller en annan del af utskottets utlåtande. Det förefaller mig nemligen, om man sammanställer utskottets betänkanden rörande dyrtidstillägg från 1900 och 1901 års riksdagar med dess utlåtande vid innevarande års riksdag, som om utskottets uttalanden lede af någon brist på konsekvens. Herrarne veta väl, att när 1900 års proposition om dyrtidstillägg förekom, afstyrktes den af statsutskottet af flera skäl. Det ansågs, att den utredning, som förelåg, icke var tillräcklig, och att grunderna för tilldelande af dyrtidstillägg icke voro tillfredsställande. Men derjemte framhölls det såsom en mycket viktig anmärkning mot förslaget, att, såsom det heter i Riksdagens skrifvelse, »om prisstegringen vore beroende på en i följd af många samverkande omständigheter uppkommen höjning af den allmänna prisnivån, Riksdagen ansåge lämpligare, att, derest Kongl. Maj:t, efter förutgången utredning, skulle finna vissa statens tjenare, eller vissa grupper af statstjenare, hvilkas aflönningar bestämts enligt äldre stater eller enligt stater, uppgjorda enligt samma grunder, som följts vid de äldre staternas fastställande, vara i behof af någon förbättring i aflöningsvilkoren, en revision af dessa statstjenares aflöningsförhållanden verkställdes.» »Härigenom skulle jemväl», heter det vidare, »vinnas den fördel, att Riksdagen komme i tillfälle att, der löneförbättring ifrågasattes, taga under ompröfning, om och till hvilket belopp sådan kunde anses vara af förhållandena i hvarje särskildt fall betingad». När jag läser detta, förefaller det mig alldeles tydligt, att utskottets tanke varit, att, om prisstegringen skulle visa sig konstant, rättelse i aflöningsförhållandena lämpligare borde ske genom en allmän revision af aflöningsförhållandena än genom beviljande af dyrtids-

tillägg. Men utskottet tänkte sig uppenbarligen härvid, att man då äfven skulle taga i öfvervägande, huruvida icke i ett eller annat fall aflöningar, som embetsmän redan åtnjöte, kunde anses vara tillräckliga, så att dessa löner, oberoende af den allmänna prisstegringen, borde stanna vid sitt förutvarande belopp. När nu dyrtidstillägsfrågan vid påföljande riksdag återkom, fann utskottet sig nödgadt att bita i det sura äpplet och tillstyrka dyrtidstillägg. Statsutskottet hänvisade dervid till sitt uttalande om revision af löneförhållandena, men tillade då, att vid den utredning, som just då påginge beträffande flere bland de större staterna, afseende borde fästas jemväl vid möjligheten af förenklingar i administrationen och eventuel indragning af tjänster, som genom förändrade anordningar skulle kunna undvaras. Nu har utskottet ytterligare hänvisat till dessa sina föregående uttalanden, men dervid tillagt, såsom orden lyda på, sid. 14: »Endast under förutsättning, att vid de förslag till nya stater, som komma att under de närmaste åren Riksdagen föreläggas, lönerogleringarna komma att blifva verkliga tjänsteregleringar och icke endast löneförhöjningar, lärer Riksdagen vara villig att tillmötesgå krafven på löneförbättring, der sådan verkligen visas vara af behovet påkallad.»

Vid den första riksdagen utgick utskottet uppenbarligen derifrån, att prisförhöjningen borde, så vidt den blefve konstant, föranleda revision af aflöningsförhållandena. Riksdagen afsade sig derigenom icke möjligheten att få pröfva, huruvida icke löner, som tjänstemän redan åtnjöte, kunde oaktadt prisförhöjningen anses vara tillräckliga. Vid följande riksdag fordrades ytterligare, att utredning skulle ske om möjligheten af förenklingar i administrationen och indragning af tjänster, som genom förändrade förhållanden skulle kunna undvaras. Mot intetdera af dessa uttalanden kan något vara att erinra.

Nu gör emellertid statsutskottet en revision af löneförhållandena alldeles bestämdt beroende deraf, att i de förslag till nya stater, som komma att Riksdagen föreläggas, en verklig tjänstereglering eger rum och icke blott en löneförhöjning. Nu känna herrarne väl till, att emhetsverkens stater i allmänhet reglerats i slutet på 70-talet och början på 80-talet. Sedan dess hafva göromålen ganska betydligt ökat, i många af verken i sådan grad, att Riksdagen funnit sig nödsakad att på stat uppföra nya tjänstebefattningar. Om nu, såsom jag uppfattat utskottets uttalande, meningen skulle vara, att, derest uti ett embetsverk det befunnnes omöjligt att göra indragningar eller tjänsteregleringar, detta embetsverk icke skulle få pretendera någon löneförbättring vid en eventuel definitiv revision af aflöningsförhållandena för statens tjänstemän i allmänhet, under det att ett annat verk, som icke vore betungadt af så mycket arbete och der en eller annan indragning kunde åstadkommas, skulle vara berättigadt till en löneförbättring, måste jag anse den förutsättning, statsutskottet här uppställt, innebära en påtaglig orättvisa.

Jag skulle vara glad, om jag möjligen missförstått detta utskottets yttrande.

Jag har intet yrkande att göra.

*Dyrtidstillägg
ät en del
tjänstemän
och betjente.*
(Forts.)

*Dyrtidstillägg
åt en del
tjenstemän
och betjente.*

(Forts.)

Herr Boström, Filip: Icke heller jag har något yrkande att framställa. Jag vill blott påpeka, att de, som i förslaget först undantagas från åtnjutande af dyrtidstillägg, äro de tjenstemän och betjente, i hvilkas aflöning ingår bostadsförmån in natura, äfvensom att det är en klass af tjenstemän, som på ett obehagligt sätt beröres af detta stadgande, nemligen rektorerna vid de allmänna läroverken. Förhållandet är, som kammaren har sig bekant, att en lektor i högsta lönegraden har en aflöning af 5,000 kronor, hvidan han med dyrtidstillägg kommer upp till 5,500 kronor. En rektor, som icke tjenstgjort i tio år, uppbär i lön 5,000 kronor jemte bostad. Denne rektor, som ju är förman för lektorerna, erhåller således 500 kronor mindre än lektorerna. Har han åter tjenstgjort i tio år, eger han uppbära en aflöning af 5,500 kronor och erhåller således samma kontanta aflöning som lektorerna och har således endast dyrtidstillägg öfver hvad lektorerna i högsta lönegraden uppbära. Jag anser, att detta är ett obilligt förhållande.

Jag förstår mycket väl, att, ehuru motion här föreligger, statsutskottet ej kunnat göra någon ändring, men då man vet, att uti skollagen finnes föreskrifvet, att rektorerna vid alla dessa läroverk skola hafva bostäder, och dessutom vet, att i de flesta städer rektorerna få hyresersättning, som är så pass rikligt tilltagen, att den öfverstiger hvad de betala i hyra för sina lägenheter, så vågar jag påstå, att de förhållanden, som på grund af nu ifrågavarande stadgande uppstå, icke äro billiga eller rättvisa.

Jag har endast velat uttala denna betänklighet mot det förslag, som här föreligger.

Jag har intet yrkande.

Herr Tamm, Hugo: Här har visserligen icke gjorts något yrkande om ändring i klämman, men några anmärkningar hafva framställts mot utskottet, och jag anser mig särskildt behöfva besvara den andra i ordningen.

Excellensen De Geer yttrade en gång, att han ansåg, att det största jetteverk, som en regering kunde hafva, vore, om den skulle vilja försöka taga bort en vaktmästareplats inom administrationen. Det har också visat sig, att, så snart det blifvit fråga om någon reglering, någon minskning af platser eller omplacering af göromål, sådant alltid mött det allra mest hårdnackade motstånd. Emellertid är det egentligen min uppgift att förklara, hvarför utskottet har, såsom den andre talaren nämnde, starkt betonat den meningen, att vid en kommande reglering, hvarom ju Kongl. Maj:t anbefalt embetsverken att afgifva förslag under nästkommande juni månad, löneregleringarna böra blifva verkliga tjensteregleringar och icke endast löneförhöjningar. Hvarför är nu detta något starkt betonadt? Jo, derför att det sedan föregående är visat sig, att trots det att man då uttalade sig så att säga helt stilla om att vid dessa regleringar dyrtidstilläggen borde försvinna, så har Kongl. Maj:t i flera fall sagt: här är förslag till lönereglering, men om dyrtidstilläggen skola fortfara, så skola sådana tillkomma till

denna lönestat. Poststatsregleringen är en, regleringen af konsistorienotariernas aflöning är en annan. I begge fallen är det med bestämdhet uttaladt, att lönerregleringen icke tager hänsyn till dyrtidstillägg. Vi må således reglera aldrig så mycket, så skall detta dyrtidstillägg stanna qvar ändå. Då statsutskottet starkt strukit under, att detta onekligen är ett högst olämpligt sätt att aflöna tjänstemän, har detta uttalande skett på grund af den åsigtten, att lösningen ur dessa svårigheter bör ligga deri, att ordentliga förslag framställas om reglering af staterna, och att, i den mån dessa regleringar godkännas, dyrtidstilläggen försvinna. Det uttryck, som talaren egentligen fäste sig vid, var det, att Riksdagen skulle, mena, att om ett embetsverk, som han uttryckte sig, icke såge sig i stånd att göra några indragningar, detta embetsverk icke skulle kunna få del af en löneförhöjning. Nej, det är naturligtvis icke meningen. Men det, som ligger i uttalandet, är, att man skulle slippa denna kaka på kaka, att först reglera lönerna och sedan komma med dyrtidstillägg; och det må väl vara en billig önskan af Riksdagen, att, när man rör vid dessa stater, uti hvilka det är så förfärligt svårt att få ändring, när de en gång blifvit fastställda, Kongl. Maj:t verkligen må tillse, att det verk, hvarom fråga är, gör en allvarlig ansträngning till en verklig reglering, och att man således icke blott föreslår en förhöjning öfver hela linien, utan att man äfven tillser, huruvida icke arbetet kan fördelas på färre antal tjänstemän och deras tid bättre fyllas. Det är helt enkelt detta, som statsutskottet velat starkt betona i sitt utlåtande.

Hvad herr Cavalli beträffar, har han ju uppträdt till den högre administrationens försvar och önskat, att det härvidlag skulle göras ett undantag för expeditionsheferna. Detta har utskottet ansett sig icke böra göra, och det af många skäl. Man har icke velat göra ändring i de förutvarande förhållandena, därför att Riksdagen i fjol efter mycken möda godkände så att säga den krets, inom hvilken dyrtidstillägg skulle tillkomma vederbörande. Dessa expeditionschefsembetens vigt och betydelse förnekar ingen. Det är *en* sida af saken. Men jag hemställer till herrarne: skola vi gå in på dessa saker och jemföra vigten och mängden af tjänstemännens arbete, icke lär väl då regleringen böra ske medelst dyrtidstillägg, som utgår efter en viss skala, utan då lär väl den rätta vägen vara, att förslag kommer in om huru stora dessa aflöningar skola vara, hvilket skall bedömas efter vigten och omfattningen af tjänstemännens göromål och enligt utskottets upfattning icke hemfalla under bestämmelserna om dyrtidstillägg.

Angående hvad den sista talaren nämnde om rektorerna, vill jag meddela, att det verkligen varit en ganska allvarlig diskussion inom utskottet om deras dyrtidstillägg, men denna diskussion gick egentligen ut på att rektorerna icke skulle få ha dyrtidstillägget alls. I afseende å rektorerna råder ju nemligen det förhållande, att de icke hafva någon fast, bestämd bostadsersättning, utan de skola hafva betaldt för hvad deras väning kostar i hyra.

*Dyrtidstillägg
åt en del
tjänstemän
och betjente.
(Forts.)*

*Dyrtidstillägg
åt en del
tjenstemän
och betjente.
(Forts.)*

Derför kunde sägas, att rektorerna i sjelfva verket höra till den kategori af tjenstemän, som verkligen hafva bostad.

Utskottet har stannat vid att ej vilja röra i hela denna fråga, uti hvilken det är så svårt att åstadkomma enstaka rättelser. Man har bestämdt ställt sig på den ståndpunkten, att det vore önskvärdt, att denna form af aflöning kunde så fort som möjligt försvinna ur världen. Då Kongl. Maj:t anbefalt embetsverken att inkomma med förslag till nya regleringar redan till 1 juni, har man förhoppning att på så sätt snart få dyrtidstilläggen ur världen, och anser jag för min del, att det icke kan vara skäl att göra någon omarbetning af det nu föreliggande förslaget, och jag anhåller således, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Friherre Åkerhielm: Jag är naturligtvis mycket tillfredsställd med den siste ärade talarens förklaring, att det uttalande i statsutskottets betänkande, hvilket jag uti mitt förra anförande påpekade, icke borde tydas så, som jag trodde och som orden syntes mig innebära. Men då han såsom motiv för detta uttalande angaf statsutskottets önskan att försäkra sig emot, att efter nya löne-regleringar dyrtidstilläggen fortfarande skulle komma att utgå, synes det mig, som om denna tanke skulle i statsutskottets betänkande fått ett riktigare uttryck, om statsutskottet uttalat sig för, att vid eventuella regleringar lönerna borde bestämmas så, att dyrtidstillägg icke vidare behöfde komma i fråga.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna II och III.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 5 och 8 innevarande månad bordlagda betänkanden:

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ny tariff å taran för inkommande utländska varor, och

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 62, angående upphörande af den Stockholms stads brandförsäkringskontor förunnade frihet från afgift och kontribution,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

*Angående
förslag till
jagtlag.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 5 och 8 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 33, i anledning af väckt motion med förslag till jagtlag.

Friherre Gripenstedt: Nog hade motionärerna och äfven andra vänner af en bättre jagtvård haft större anledning att känna

tacksamhet emot utskottet, i fall utskottet hade ansett sig kunna tillstyrka motionen, så att man redan nu kunnat ernå ett positivt resultat. Emellertid få vi vara tacksamma för, att lagutskottet i alla fall icke helt och hållet bagatelliserat syftet med vår motion, utan tillstyrkt en skrivelse till Kongl. Maj:t, äfvensom för att motiveringen, i det stora hela taget, får anses vara välvillig.

Mot en del af motiveringen ber jag dock att få göra en liten gensaga. Utskottet säger på ett ställe, att införandet af jagtmärke i viss mån skulle utgöra ett ingrepp i den rätt, som af ålder varit jordegarna i vårt land tillerkänd beträffande jagten. Ja, att ett slags ingrepp verkligen under vissa förhållanden kan ega rum i denna rätt, det vill jag icke helt och hållet bestrida. Men detta ingrepp är dock af allra lindrigaste art, i synnerhet som det skulle göras beroende på kommunens beslut. Man kan med lika mycket skäl säga, att fridlysningstiderna också äro ett ingrepp uti den jagträtt, som en jordegare eljest har, och äfven på andra områden förekomma ju ingrepp uti den enskildes fria dispositionsrätt öfver sin egendom, och detta måste den enskilde underkasta sig för det allmänna bästa, när han lefver i ett ordnadt samhälle. Jag tror verkligen icke, att ingreppet kan vara så farligt.

I öfrigt skulle jagtmärke vara egnadt att häfda eganderätten. Från eganderättssynpunkt likaväl som från jagtvårdssynpunkt ligger nemligen i främsta rummet vigtt uppå, när det är fråga om en förbättrad jagtlagstiftning, att få medel att från sina egor kunna undanhålla tjuvjägare och andra obehöriga skyttar; och då enligt motionärernas åsigt jagtmärket skulle vara ett godt medel i detta afseende, skulle det äfven bidra till att skaffa eganderätten helgd. Nu säger deremot lagutskottet följande, som förefaller mig mycket betänkligt, om man läser orden enbart stående för sig:

»Det föreslagna undantaget, att jordegarna jemte medlemmarne af deras familjer skulle kunna utan jagtmärke få jaga å egna marker, blefve äfven i de fall, då detsamma komme att medgifvas, i regel utan egentlig betydelse, då i vårt land endast ett fåtal personer lära hafva egor af det omfång och det läge, att jagt ensamt å dem kan med framgång bedrivas.»

Dessa ord skulle lätt kunna vantolkas till ett försvar för tjufskytte; men då man läser vidare i utskottets betänkande, blir detta yttrande till en del bortmotiveradt. Och jag kan aldrig tänka mig, att, om Kongl. Maj:t kommer fram till Riksdagen med proposition om en ny jagtlag, han skall kunna resonera på det sätt, att en egare af ett jordstycke, som vore för litet att derå idka jagt, derför skulle hafva rätt att jaga in på annans område. Jag tror därför icke heller, att det betyder något, om dessa rader stå kvar.

Under sådana förhållanden skall jag icke göra något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, under förhoppning, att det jagtlagsförslag, som i sinom tid torde framkomma, måtte kunna ena vännerna af en bättre jagtvård och lända till jagtens och jagtvårdens fromma i vårt land.

*Angående
förslag till
jagtlag.
(Forts.)*

Angående
förslag till
jagtlag.
(Forts.)

Friherre Rappe: Det hade onekligen varit önskvärdare, att lagutskottet redan nu kunnat tillstyrka ett förslag till lag om en bättre jagtvård. Såsom det nu är, läser emellertid icke något mer kunna vinnas än bifall till lagutskottets förslag om en skrivelse till Kongl. Maj:t. Det torde då utan tvifvel vara af en viss betydelse, hvad som under debatten i denna kammare yttrats, och jag ber därför att få göra några erinringar.

Hvad sjelfva jagtlagsförslaget beträffar, innehåller detsamma åtskilliga förbättringar, och jag anser mig därför kunna instämma uti detsamma. En fråga är dock ny och för jagtvården af stor betydelse, nemligen frågan om jagtmärke. Det här föreslagits, att jagtmärke skall utfärdas af den kommun, der vederbörande har rätt till jagt och att detta jagtmärke skall gälla för hela landet. För min del tror jag, att denna bestämmelse behöfver kompletteras. Om t. ex. en kommun beslutar att icke utdela jagtmärken, blir en der boende person urständssatt att idka jagt annat än på sitt eget område, så vida han icke vidtalar någon i en annan församling jagtberättigad person att af honom erhålla ett skriftligt medgifvande att der idka jagt, på grund af hvilket medgifvande han inom den främmande kommunen kunde få åt sig utfärdadt ett jagtmärke, som då också skulle berättiga honom till jagt öfver hela landet. Då ett dylikt jagtmärke ju skulle utfärdas för hvarje år, blefve detta tillvägagångssätt temligen besvärligt. Jag tror därför, att det vore lämpligt, att, i fall den kommunen, der man är bosatt, icke gått in på lagens föreskrifter om utfärdande af jagtmärke, dylikt då skulle kunna förvärfvas på annat sätt, exempelvis hos Konungens befallningshafvande eller hos kronofogden i orten.

Den nu föreslagna bestämmelsen, att jagtmärke skulle få förvärfvas på annat ställe, än der man är bosatt, skulle också kunna leda till missbruk. Om en kommun beslutar att åsätta jagtmärket ett pris af 5 kronor, och ett dylikt märke uti en angränsande kommun betingar ett pris af 10 à 15 kronor, så ligger det ju nära till hands, att vederbörande skall vidtala en person, som är bosatt i den kommun, der jagtmärket är billigare, att vara honom behjelpig der utfä jagtmärke, hvilket ju då skulle till men för hans egen kommun förvärfva honom rätt att jaga äfven inom den egna kommunen. Jag tror därför, att denna punkt bör i någon mån omredigeras, så att icke vederbörande jägare skola frestas att göra sig skyldiga till ett sådant förfaringssätt emot sin egen kommun.

Detta är den ena synpunkten jag velat framhålla. Den andra är, att bestämmelserna till skyldighet att förvärfva jagtmärke äro alltför lindriga. En kommun har nemligen rättighet att medgifva betydande undantag från regeln. Kommunen får sålunda tillåta, att jordegare och deras familjemedlemmar få å egen mark utöfva jagt utan jagtmärke. Och derjemte får jagt idkas i skärgården utan dylikt. Detta gör, att jagtmärkestvånget, sådant det här är föreslaget, icke kommer att lända till den nytta, som sig bör. Den, som känner till förhållandena på landet, hurusom inom de olika byalagen egorna icke ligga tillsammans för hvarje jordegare särskildt, utan i skiften om hvarandra, måste äfven få klart för

sig, att följdén, om en sådan frihet för jordegaren m. fl. medgåfves, skulle blifva den, att alla inom byn boende personer skulle komma att jaga på hvarandras egor utan att öfverträdelse kunde kontrolleras eller beifras. — Det blefve en tyst öfverenskommelse, att: jag jagar på ditt område och du på mitt. Så blefve hela stadgandet om jagtmärke utaf alledes intet värde. Jag tror därför, att om bestämmelsen om jagtmärke verkligen skall lända till den ordning och reda, som med densamma är afsedd, måste det vara så, att hvar och en, som vill idka jagt, bör och skall hafva ett sådant jagtmärke, ty annars blir derigenom ingenting vunnet.

Det var dessa synpunkter, jag velat framhålla, och får på det allra lifvigaste förorda, att en lag antages, som föreskrifver innehafvandet af jagtmärke såsom obligatoriskt för den, som vill jaga, ty jag anser det såsom ett livsvilkor för jagten och jagtvården. Jag har trott mig böra påpeka, att det icke är nog med hvad här af motionärerna blifvit föreslaget, utan att man bör taga steget fullt ut, om man vill hafva en betryggande ordning. Jag har för närvarande intet annat yrkande än om bifall till utskottets framställning.

*Angående
förslag till
jagtlag.
(Forts.)*

Friherre von Kræmer: Man talar så mycket om villebrådets aftagande, och det är ju för att afhjelpa denna olägenhet, som de nu föreslagna lagstiftningsåtgärderna skulle vidtagas.

Om man då tänker på hvad orsakerna kunna vara till aftagandet af de olika slagen af villebråd, så äro de flerahanda. Hvad skogsfogeln beträffar, är orsaken tydligen den, att skogen uthugges och blir glesare, och den täta skogen, fri från menniskans närvaro, der skogsfogeln trives, blir alltmera sällsynt.

Ändernas aftagande åter beror i hufvudsak på, att sjoängarne uppodlas. — Hvad raphönsen angår, så är deras viktigaste fiende klimatet! På det att de pålitligt skulle trifvas, borde snöiga och kalla vintrar afskaffas. En slutligen för allt slags villebråd gemensam orsak till aftagande är mängden af tjufskyttar. Jag får tillstå, att jag fortfarande befinner mig på samma ståndpunkt, der jag alltid stått i denna fråga. Jag tror nemligen, att det enda effektiva sättet att upphjelpa jagten vore, att det icke funnes några detaljerade föreskrifter alls, utan att blott hvar och en förklarades ega sin jagt, samt att den, som tjufjagade, han stal!

Om man blott på detta sätt gjorde jagträtten fullt verklig, tror jag, att alla dessa detaljerade föreskrifter alledes icke behöfdes. Hvar och en torde erkänna, att eganderätten är den bästa drifkraften vid alla andra materiella förbättringar. Hvarför skulle den då icke äfven kunna verka på samma sätt med afseende å jagten? Om hvar och en vore riktigt säker på, att han finge ega sin jagt i fred, skulle han utan tvifvel i de allra flesta fall draga försorg om, att villebrådet icke fore illa. Man kunde då äfven med full trygghet arrendera mindre jagtmarker och deraf bilda ett större jagtområde, hvilket skulle kanske kraftigast af allt bidra till realiserandet af det mål, man vill ernå.

Angående
förslag till
jagtlag.
(Forts.)

Som sagdt; detta är *min* tanke, men jag vet fullt väl, att det icke är kammarens. Man vill fortsätta på de detaljerade föreskrifternas väg och nu öka dessa med ännu en sådan, nemligen föreskriften om jagtmärken. Det har nemligen längesedan visat sig, att de förbjudna tiderna icke kunnat hjälpa, och det är därför, som man nu söker efter något nytt, mera effektivt, och man tror sig, som sagdt, ha funnit detta i de s. k. jagtmärkena, som här blifvit föreslagna till införande.

Jag är dock för min del fullkomligt öfvertygad om, att icke heller detta hjälper; men då jag talar om »hjelper», så vet jag ju äfven fullt väl, att mitt enstaka motstånd här *icke hjälper*, och jag skall därför icke längre uppehålla kammaren med min enskilda åsigt, utan endast tillägga ett par ord angående några detaljer. I det föreliggande förslaget till jagtlag förekommer oupphörligt uttrycket »loflig jagt»; men hvarken uti det nu föreliggande förslaget eller uti gällande jagtstadga finner man någon sammanfattad definition af hvad *loflig jagt* är. Jag hemställer därför, om icke, när detta förslag till jagtlag kommer under Kongl. Maj:ts behandling, det kunde vara skäl att tänka på någon definition af »loflig jagt», så att man icke behöfde bläddra igenom hela både jagtlagen och jagtstadgan för att derom vinna besked. — Skulle man icke kunna skriva något sådant som t. ex. att: »loflig jagt är sådan, som afhandlas i §§ 1 till och med 12, med tillägg af hvad i §§ 13 till och med 16 säges om jagtmärke, samt slutligen jagt, som iakttager, hvad i Kongl. Maj:ts jagtstadga föreskrifves om förbjudna tider och förbjudna jagtsätt». — Då visste man, hvar man skulle söka. Detta om förbjudna tider och förbjudna jagtsätt är alldeles bortglömdt i det nu föreliggande lagförslaget, och jag tror, att det är högst nödvändigt, att något derom blifver i lagen stadgadt eller åtminstone påmindt.

Uti § 17 förekomma bland dem, som skulle slippa att hafva jagtmärke, enskild jordegare och »medlem af sådan jagträttsinnehafvares *familj*». Jag hemställer, om icke detta måste anses vara ett ganska vidtsväfvande uttryck, och om det därför icke kunde vara lämpligt att närmare bestämma, hvilka personer skola räknas såsom »familjemedlemmar», ty det kan ju vara ganska vidt af lägsna släktingar, hvilka dock, när det gälde jagten, räknade sig till familjen. Då jag emellertid är säker om, hvilken utgång saken kommer att få här i kammaren, så skall jag blott tillägga, att jag, på grund af de anmärkningar jag gjort och i synnerhet på grund af utskottets sakrika anmärkningar, hyser den uppfattningen, att utskottet handlat ofantligt rätt, som icke tilltrots sig kunna på rak arm upptaga frågan till pröfning, utan blott att föreslå ett hänskjutande till Kongl. Maj:ts ompröfning.

Jag har intet yrkande att framställa.

Herr Nyström, Carl: I likhet med friherre Rappe hoppas och tror jag, att, om eller när detta ärende upptages till fortsatt behandling inom regeringen och på andra håll, man skall fästa afseende vid de yttranden, som gjorts till kamrarnes protokoll

här i dag, och därför skall jag också för min del be att få göra ett uttalande i frågan.

Jag är i viss mån af skiljaktig mening emot de tvenne första talarne, i det jag aldrig kan tro, att bestämmelsen om jagtmärke, *sådan den här blifvit föreslagen, kan gå igenom i Riksdagen*, och, hvad mera är, jag tror icke heller, att den *bör gå igenom*. En sådan anordning med jagtmärket, som önskas af motionärerna, synes mig nemligen innebära ett ingrepp uti urgammal eganderätt, och jag instämmer därför uti de betänkligheter, som dervidlag uttalats af lagutskottet. Man vill, att jordegaren med hans rotfästa föreställning om rätten till jagt, skall begära tillstånd dertill. Detta tillstånd skulle gälla honom sjelf och medlem af hans familj; jag skulle vida föredraga uttrycket: »medlem af hans *hus-håll*».

Men huru man än må förbättra uttrycken, torde det dock aldrig låta sig göra, att jordegarens jagträtt, såsom lagutskottet säger, »skulle till sin utöfning göras beroende af förbehåll, om hvilka den eller de egde att besluta, som i vederbörande kommuner hade röstöfvervigt». Derfor tror jag det vara klokast, att man redan på förhand uppgifver hvarje tanke på att gifva ett stadgande om jagtmärke en så vidsträckt räckvidd.

För min ringa del är jag dock vän af det föreslagna jagtmärket, emedan jag anser det innebära det enda *praktiska* bevismedlet gent emot utöfware af olofflig jagt. Alltså: gerna jagtmärke, men andra bestämmelser för dess utlemnande.

Herr von Möller: Som herrarne se på slutet af sid. 17 i betänkandet, har lagutskottet sagt: »Olika meningar torde kunna hysas, huruvida det med denna synpunkt står väl tillsammans, att jagträtt å kronans marker skulle i så stor utsträckning, som 2 § af föreliggande lagförslag angifver, tillkomma *visse embets- och tjänstemän och dem åtföljande personer*. Det förefaller ock mindre lämpligt» etc. Jag anser för min del, att det varit bättre, om lagutskottet förordat denna inskränkning för *alla* de personer, som man nu vill gifva jagträtt å kronans marker, men som icke haft det förut. Skulle ett lagförslag godkännas med en paragraf så formulerad som 2 § i förevarande förslag, har Riksdagen dermed strukit under, att den anser jagträtten å kronans marker vara ett förmånligt privilegium, som den vill tilldela *vissa, högt stående personer*. Riksdagen skulle dermed hafva sagt, att *den gillar jagten*, bedrifven *som nöje*, och den skulle för sin del bidraga att sprida en *falsk nimbus* öfver jagten, något, som jag icke vill vara med om.

Vidare anser jag det vara olyckligt, att motionärerna icke hänvisat till hvad Kongl. Maj:ts proposition år 1900 innehöll rörande ändring af sjelfva *strafflagen*. Deri föreslogs, att vid upprepad förbrytelse straffet skulle vara böter eller *fängelse i högst sex månader*. I komitén, som tillstyrkt en sådan ändring, sutto ett f. d. justitieråd och nuvarande justitiekanslern. Kongl. Maj:t förordade sedan ändringen, och det synes mig väl kunna råda nå-

*Angående
förslag till
jagtlag.
(Forts.)*

Angående
förslag till
jagtlag.
(Forts.)

gon tvekan, hvem man bör tillmäta den största kompetensen att bedöma denna skärpnings i straffet lämplighet: nämnde komitéledamöter och Kongl. Maj:t eller dåvarande lagutskott. Jag anser det ingå i det allmänna rättsmedvetandet, att tjuvjagt är ett brott, som, när det förnyas, bör beifras med *högre straff* än endast böter, och jag anser, att yrkestjuvjägarna tillhöra den klass af menniskor, som icke förtjena att som hittills, så att säga — särskildt gynnas.

Medan jag har ordet, ber jag att äfven få påpeka, att vi väl alla hafva den uppfattning, att en ordnad jagtstatistik har betydelse för främjandet af jagtvården. Men nog kunde jagtstatistiken på ett *mindre opraktiskt sätt* tillgodoses! Det skickas ut en ofantlig mängd frågeformulär till kronofogdarne. Dessa distribuera dem till länsmännen och länsmännen till kommunalordförandena. Det finnes två olika blanketter. Den ena innehåller en fråga, huru många husdjur under det näst föregående året blifvit dödade af rofdjur inom socknen, den andra en fråga, huru många rofdjur under samma tid dödats inom samma område. Beträffande den förra frågan vågar jag påstå, att det är omöjligt för en kommunalstämмоordförande att sanningsenligt besvara densamma. Kommunalsstämмоordförandena kunna icke springa omkring i hvert enda hus och fråga, huru många gånger under året råfven varit framme och tagit en höna eller en gås. De hafva sannerligen annat att göra, och jag betvivlar, att någon Konungens befallningshafvande skulle vilja ålägga vite för underlåtenhet eller för ofullständiga uppgifter uti ifrågavarande hänseende. Hvad det andra formuläret beträffar, som innehåller frågan, huru många rofdjur dödats i socknen, är det helt och hållet öfverflödigt. Ty såsom man vet, finnas särskilda bestämmelser om, huru och när ersättning skall utbetalas för dödade rofdjur. På grund af verkställda sådana utbetalningar kunna svar lemnas, som möjliggöra en tillfredsställande statistik. Men jag ber att få påpeka, huru det nu går till i många kommuner. Frågeformulären komma, kommunalstämма utlyses, och kommunalstämman besluter utan någon som helst utredning — jag skulle kunna förete protokollsutdrag rörande sådana kommunalstämमобeslut — att antalet dödade rofdjur skall upptagas lika med föregående år. Är det sundt förnuft i dylikt, är det praktiskt? Skulle vi icke kunna, till nackdel visserligen för pappersindustrien, blifva af med dessa formulär, som icke äro till något gagn med sina missvisande siffror, som skickas af gammal slentrian och som blott förorsaka vederbörande ett oerhördt besvär och mångskrifveri samt få *statistiken tillgodosedd* på ett *mera praktiskt sätt*?

Skulle Kongl. Maj:t med anledning af en Riksdagens skrivelse aflåta en kongl. proposition med förslag till ny jagtlag, framläggas väl också ett förslag till jagtstadga, och i den skulle jag för min del gerna se utesluten den undantagsbestämmelse, som nu gäller för Jemtlands samt Vester- och Norrbottens län, innefattande tillåtelse att der utsätta *finare guller* och *snaror*. Detta är naturligtvis medgifvet till förmån särskildt för yrkesjägare, men jag gissar, att sådana äfven kunna sysselsätta sig

med nyttigare arbete än *djurplågeri*, och jag vill fråga, om det kan vara lämpligt, att det, som anses *orätt* och därför förbjödes i en del af landet, skall anses *rätt och tillåtet* i en *annan*.

För min del anhåller jag om bifall till utskottets hemställan.

Herr Unger: Jag skall icke ingå i någon vidlyftig diskussion, i all synnerhet icke om saker, som icke höra till ifrågavarande lag.

Hvad nu utskottets motivering beträffar, skulle visserligen åtskilligt kunna vara att säga om den, men man förstår nog ändå, om man läser mellan raderna, att motiveringen innefattar, att lagutskottet icke haft tid att sysselsätta sig med en detaljerad granskning af det föreliggande förslaget, utan därför velat hafva frågan åter till Kongl. Maj:t. Jag kan dock icke underlåta att påpeka vissa oegentligheter, som inkommit i motiveringen till följd af, som sagdt är, att utskottets hufvudskäl är ett annat än det, som blifvit anfördt. Det står t. ex. på ett ställe, att det skulle utgöra ett betänkligt ingrepp i en rätt, som af ålder varit jordegarn i vårt land tillerkänd, att införa jagtmärke. I samma stycke står sedan, att det, om jagtmärke blefve infördt, dock skulle vara utan egentlig betydelse för jordegarn att få rätt att utan jagtmärke jaga på sina marker, emedan dessa marker i allmänhet äro så små, att jagt å dem icke kunde med framgång bedrivas. Alltså: då jagtmärkesinstitutionen icke förefinnes, är jagträten å egen mark för jordegaren af stort värde, men om den institutionen kommer till stånd, är samma jagträtt, fastän jordegaren befrias från skyldighet att lösa jagtmärke, »utan egentlig betydelse». Detta är nu en lapsus, uppkommen genom anförande af skenskäl.

Nu är det verkliga skälet ändå litet besynnerligt, eftersom detta förslag i hufvudsak öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts förut framlagda förslag, som lagutskottet tillstyrkt. Det är väl då, antagligen därför att det nu är fråga om jagtmärke, som utskottet ansett sig icke kunna pröfva det nu framlagda förslaget.

Hvad jagtmärket beträffar, tror jag, att man delvis missförstått, hvilken rätt, som skulle derigenom förvärfvas. För att man skall få lösa jagtmärke, som berättigar till utöfvande af jagt, vare sig på egen eller annans mark, förutsättes nemligen alltid, att man har jagträtt inom den kommun, der man anmält sig till erhållande af jagtmärke, och att man har jagträtt å den mark, der man jagar.

En talare har anmärkt, att det kanske vore olämpligt att medgifva kommunerna att sätta olika pris på jagtmärke, emedan, om priset vore högre i en kommun, man kunde lösa jagtmärke i en annan kommun, der det vore billigare. Det kan man ju göra, men det torde blifva besvärligt nog att skaffa sig jagträtt i en kommun blott för att få jagtmärket 5 kronor billigare, än om man skulle lösa det för t. ex. 10 kronor i en annan kommun, der man redan förut har jagträtt.

Angående
förslag till
jagtlag.
(Forts.)

Att jagtmärke skulle gälla öfver hela riket, hafva någre ansett vara så betänkligt. Jag kan icke förstå, att så vore. Naturligtvis skulle man icke få jaga på annat ställe i riket, än der man har jagträtt, och det är väl icke betänkligare, att man har ett jagtmärke, som gäller öfver hela riket, än att man nu får jaga utan jagtmärke hvar helst i riket man har jagträtt.

En talare sade, att det är ett fel hos förslaget, att der icke står någon definition på hvad som är loflig jagt. Loflig jagt förutsätter naturligtvis alltid jagträtt, och hvad fridlysningsstadgandena beträffar, höra de ej till denna lag. Loflig jagt är helt enkelt den, som ej är förbjuden, och gällande förbud innehållas i en annan lag än denna.

Då nu emellertid lagutskottet har tillstyrkt en skrivelse och ställt sig i det stora hela sympatiskt mot förslaget, har jag icke något yrkande att göra. Man får väl se tiden an och hoppas, att det skall blifva bättre påföljd af ett nytt förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren utskottets i föreliggande utlåtande gjorda hemställan.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 5 och 8 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 34, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t angående ändring af 4 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Angående af-
söndrad lä-
genhets åter-
förening med
stamhem-
manet.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 5 och 8 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 35, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t angående återförening af afsöndrad lägenhet med stamhemmanet.

Friherre Rappe: Då lagutskottet enhälligt afstyrkt motionen, lærer det icke mycket löna sig att yttra sig i frågan. Men då jag är lifligt öfvertygad om att här föreligger ett fall, då motionen borde hafva tillstyrkts, så kan jag icke underlåta att säga några ord om saken.

Såsom mångårig ordförande i bevillningsberedning har jag ofta varit i tillfälle att se de stora olägenheter, som följa deraf, att afsöndringar från hemman, hvilka afsöndringar blifvit till hemmanet återköpta, icke få med detta återförenas. Det förekommer mångfaldiga gånger i taxeringslängderna afsöndringar, angående hvilka man måste anmärka: de finnas icke, de äro återköpta till hemmanet, och återigen andra, rörande hvilka man måste i längden anteckna, att någon säker upplysning angående dem icke kunnat erhållas. Jag har särskildt ett par gånger från Kongl. Maj:ts befallningshafvande fått skrivelser med uppgift på en hel mängd

sådana afsöndringar, som finnas i jordeboken, men icke äro uppskattade, och har försökt införskaffa närmare upplysningar om dessa, men i de flesta fall utan resultat. Man kan icke få annat besked, än att afsöndringen finnes icke, den är borta. Jag har sjelf sådana afsöndringar, som äro införlifvade med mina egendomar, men hvarken jag eller någon annan vet, hvar de legat eller hur stora de varit; dock äro de taxerade den ena till ett par tusen, den andra till ett par hundra kronor. Jag har också sjelf ett alldeles färskt exempel på de tydliga olägenheter, som nu af motionären påpekats. För ett par år sedan köpte jag ett hemman, beläget invid en af mina egendomar, Stora Vångerslätt i Åby socken af Kalmar län. Kort derefter köpte jag ett från detta hemman afsöndradt skogsskifte, och det så snart, att jag icke hunnit lagfara det första köpet. Jag sökte då att få lagfara båda dessa köp på en gång och att så få återförena den afsöndrade lägenheten med hemmanet. Men det gick icke för sig, lagen tillät det ej. Jag försökte då hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande att få ändring i jordeboken. Nej det gick icke heller. Der står således fortfarande denna lilla afsöndring för sig, den har sin egen skatt, sitt eget vägstycke på några alnar och sin egen bokföring i alla afseenden. Allt detta medför en massa besvär, blott derför att det icke i lagen finnes någon föreskrift om att en från ett hemman afsöndrad lägenhet kan få återförenas med hemmanet. För min del tycker jag, att det är högst märkvärdigt, att man skall få söndra huru mycket som helst, men att förena är omöjligt.

Lagutskottets egentliga skäl för afslag hänför sig till inteckningsförhållandena. Det kan ju hafva sina svårigheter dermed, men med god vilja skulle nog äfven den saken kunna ordnas. Den afsöndring, som jag nyss omnämnde, var icke ens befriad från stamhemmanets inteckningar, utan dessa besvärade såväl afsöndringen som hemmanet. Många gånger är förhållandet detsamma, nemligen att vid afsöndrandet lägenheten icke befrias från de inteckningar, som besvära stamhemmanet, utan dessa stå fortfarande kvar såväl i afsöndringen som i hemmanet; och då kan ju återföreningen af lägenheten med stamhemmanet icke inverka på inteckningarne. Om åter inteckningarne vid afsöndrandet dödats i den afsöndrade delen, så skulle jag, om jag återköpt lägenheten och ville återförena den med stamhemmanet, gerna underkasta mig olägenheten af att döda inteckningarne i stamhemmanet och taga nya i det hela, en åtgärd som således skulle öka inteckningarnes värde i stället för att minska detsamma.

Jag kan i alla händelser icke inse olägenheterna af att i detta syfte skriva till Kongl. Maj:t. Kongl. Maj:t kan ju låta bli att fästa något som helst afseende vid skrivelsen, om Kongl. Maj:t finner det deruti uttalade önskemålet öfverflödigt. Finner åter Kongl. Maj:t, att det föreligger ett verkligt behof, så kan ju Kongl. Maj:t framlägga ett förslag i ämnet. Jag för min del tror, att det i många fall skulle vara af nytta både för myndigheter och enskilde, om afsöndrade lägenheter kunde få återförenas med stam-

Angående afsöndrad lägenhets återförening med stamhemmanet.

(Forts.)

Angående af
sönndrad lä-
genhets åter-
förening med
stamhem-
manet.
(Forts.)

hemmanet; och på denna grund tillåter jag mig att, till den kraft och verkan det hafva kan, yrka bifall till motionen.

Herr Hasselrot: Lagutskottet har i sitt betänkande erkänt, att det kan synas rimligt nog, att tillfälle finnes att få företaga en sådan åtgärd, som motionären ifrågasatt och som en af kammarens ledamöter också förordat. Men de af herrarne, som läst utskottets betänkande, torde der hafva sett, att det finnes en del betänkligheter mot förslaget.

Den väsentligaste och viktigaste invändningen är, att man framför allt vill hafva ordning och reda i de förhållanden, som angå eganderätten till fastigheter. Nu sade den siste talaren, att han tyckte, att det vore underligt, att man finge söndra en egen- dom huru mycket som helst, men att det vore omöjligt att återförena den. Ja, med afseende å afsöndringar är det så ordnadt, att när man fått en lägenhet afsöndrad från ett hemman, så har denna lägenhet blifvit ett nytt rättsobjekt såsom en fastighet för sig. Man får icke annullera detta, emedan det skulle medföra formella oegentligheter i afseende å jordeboken och fastighetsböckerna. Det är alldeles samma förhållande med delning af hemman i flera delar. Man får dela ett hemman i så många delar, som man behöfver, men det är af samma skäl icke tillåtet att åter sammanslå dessa delar till ett helt. En afsöndring står således icke i sämre ställning än dylika hemmansdelar. Men det möter icke det allra ringaste praktiska hinder att bruka afsöndringen tillsammans med stamhemmanet, liksom man kan bruka ett hemman såsom ett helt, oaktadt det är deladt i två eller tre skiften. Detta visades också af den förste talarens anförande, hvaraf framgick, att han hade flere sådana lägenheter i sitt hemman, utan att han visste, hvar gränserna vore. Det medför således inga praktiska olägenheter, utan endast att fastighetsboken och lagfartsbeviset upptaga både hemmanets namn och lägenhetens namn.

Hvad beträffar de af den förste talaren antydda svårigheterna vid taxeringen, så bör det enligt mitt förmenande icke blifva några sådana. Lägenheten har ett värde och hemmanet har ett värde för sig. Men när man har dessa två värden gifna, så kan det sammanlagda värdet icke blifva högre, vare sig hemmanet och lägenheten taxerats tillsammans eller hvar för sig. Skulle verkligen någon ändring i detta afseende behöfvas, så kan denna enklast och lättast vidtagas i bevillningsförordningen och icke, såsom nu blifvit ifrågasatt, i förordningen om jordafsöndring.

Jag tror således, att lagutskottet haft goda skäl för sitt afstyrkande af motion, och jag tillåter mig därför yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle

bifalla den i ämnet väckta motionen, och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

*Angående af-
söndrad lä-
genhets åter-
förening med
stamhem-
manet.*

(Forts.)

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter kammaren åtskildes kl. 12,26 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 11 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *Odelberg* aflemnade Kongl. Maj:ts nedan nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af viss del af kronolägenheten Lindholmen n:o 1 i Göteborgs och Bohus län, och

2:o) angående försäljning af ett område från kungsladugården Skälby i Kalmar län.

Justerades protokollet för den 3 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 9 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 35—39 äfvensom bevillningsutskottets samma dag bordlagda betänkande n:o 21.

Föredrogos och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 9 innevarande april bordlagda memorial n:o 22, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets memorial n:o 17, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rö-

rande utskottets betänkande n:o 4, med förslag till ändring i 17 § i bevillningsförordningen m. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 9 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 36—40.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

1:o) i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ny tariff å taran för inkommande utländska varor, samt

2:o) i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upphörande af den Stockholms stads brandförsäkringskontor förunnade frihet från afgift och kontribution.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kam-maren åtskildes kl. 2, 41 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 12 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 32, till Konungen, i anledning af väckt motion om ändring af 15 § i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 9 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om inrättande af en riks försäkringsanstalt.

Punkten a.

Hans excellens herr statsministern friherre von Otter: Chefen för civildepartementet är för tillfället upptagen i medkammaren. Jag skall därför anhålla att med några ord få yttra mig om de afvikelser, som utskottet föreslagit beträffande riks försäkringsanstalten från hvad Kongl. Maj:t begärt.

Dessförinnan ber jag likväl kammaren bära i minnet, att den riks försäkringsanstalt, hvarom här är fråga, är icke en obligatorisk försäkringsanstalt, utan en frivillig försäkringsanstalt. En obligatorisk försäkringsanstalt skulle redan från början hafva klar för sig omfattningen af den verksamhet, som tillkomme anstalten, under det att en frivillig försäkringsanstalt måste helt och hållet i omfattningen af dess verksamhet blifva beroende af det förtroende, som anstalten kommer i åtnjutande af bland de försäkrings-tagande.

Hvad nu angår de afvikelser, som utskottet har föreslagit i hvad Kongl. Maj:t begärt, så möter oss i första rummet en, som efter mitt förmenande är af synnerlig betydelse. Det är nemligen i fråga om aflöningen till chefen för verket. Kongl. Maj:t har begärt för denne chef 10,000 kronors lön, under det utskottet föreslagit densamma till 8,000 kronor. Redan de sakkunnige, som hade sig uppdraget att uppgöra förslag till organisationen af riks försäkringsanstalten, yttrade med afseende på denne chef, att

Om aflöningar till riks försäkringsanstaltens tjenstemän och betjente m. m.

Om aflöningar
till riksför-
säkringsan-
staltens tje-
nstemän och
betjente m. m.

(Forts.)

lägre aflöning för honom än 10,000 kronor icke borde ifrågasättas. De sakkunnige framhöllo vidare, att för en person med de för ett dylikt embete erforderliga kvalifikationer det helt visst icke skulle vara svårt att vid anställning i ett privat företag betinga sig större förmåner. Den chef, hvarom här är fråga, måste ju hafva alldeles särskilda kvalifikationer. Det är icke nog med, att han besitter stor administrativ duglighet, utan han måste dertill beherska hela försäkringsverksamhetsområdet; och att vinna en person, som beherskar det området så, som denne chef bör, är säkerligen, om icke omöjligt, dock ytterst svårt mot en aflöning af 8,000 kronor, i synnerhet då denna lön skulle uppföras på extra stat. Jag ber därför att till kammaren få framställa såsom ett verkligt önskningsmål, huruvida icke kammaren skulle vilja i det hänseendet afvika från utskottet, att kammaren vill tillerkänna denne chef den aflöning, som af de sakkunnige först och derefter af Kongl. Maj:ts begärts, nemligen 10,000 kronor.

För öfrigt har utskottet föreslagit, att aflöningen till byråcheferna och sekreteraren skulle icke, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, utgå efter byråchefsmåttstock, utan till likhet med hvad som brukar anvisas till tjenstemän i 2:a lönegraden. I det hänseendet kan det ju vara olika meningar, men beträffande en af dessa byråchefer fordras det ju hos honom en hos embetsmän ovanlig egenkap, att han skall i någon mån beherska det försäkringstekniska området; men detta är ju af underordnad betydelse mot det, att chefen blir en fullt kvalificerad person.

Hvad det beträffar, att lönen skulle uppföras på extra stat, så har i det fallet ju åberopats erfarenheten från postsparbanken och patent- och registreringsverket, och der har det ju visat sig tillfredsställande, fastän man ju kunde göra den anmärkningen, att dessa verk äro anstalter, som icke i samma mån åtminstone som den frivilliga riksförsäkringsanstalten måste vara beroende på allmänhetens förtroende.

Kongl. Maj:t hade föreslagit inrättande af ett arbetareförsäkringsråd. Detta arbetareförsäkringsråd vore naturligtvis icke afsedt för att genom sin sakkunskap, i detta ords egentliga bemärkelse, på något sätt ingripa i förvaltningen af riksförsäkringsanstalten, utan detta försäkringsråd vore afsedt att vara såsom en förmedlingslänk mellan arbetsgifvare och arbetare å den ena sidan och riksförsäkringsanstalten å den andra, att med ett ord hålla riksförsäkringsanstalten »au courant» med tankarne och meningarne hos dem, som voro mest intresserade af detta företag; och då, såsom jag redan betonat, anstalten skulle blifva en frivillig anstalt, ligger det synnerligen stor vikt på, att anstalten kan på det sättet genom en förmedlingslänk hafva samband med de intresserade. Emellertid har ju utskottet här framhållit, att det alltid ligger i Kongl. Maj:ts makt att, om under organisationen af denna anstalt och sedermera under den första tiden det skulle finnas erforderligt att på det sättet sätta sig i kommunikation med arbetsgifvarne och försäkringstagarne, detta naturligtvis icke skulle kunna vara Kongl. Maj:t förmenadt, och under sådana förhållan-

den kan det ju icke finnas någon egentlig anledning, hvarför jag skulle vidare uppehålla mig vid denna fråga.

Af hvad jag yttrat framgår naturligtvis, att jag gerna skulle önska, att kammaren kunde bifalla Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, men det kan icke falla mig in för ett ögonblick, då äfven i denna kammare utskottets ledamöter stå alldeles enhälliga, att i det fallet göra någon hemställan till kammaren. Jag ber endast ännu en gång, att kammaren måtte så besluta, att det blifver Kongl. Maj:t möjligt att i spetsen för försäkringsverket kunna sätta en person med de kvalifikationer, som otvifvelaktigt äro af nöden, för att denna anstalt, denna frivilliga riksförsäkringsanstalt, skall kunna påräkna allmänhetens förtroende och derigenom få den omfattning, som vi alla hoppas, att den måtte få.

Friherre Lagerbring: Då jag varit en af de komiterade, som haft i uppdrag att uppgöra förslag till den blifvande riksförsäkringsanstalten, och statsutskottet i väsentliga delar följt komiterades förslag, borde jag ju icke hafva mycken anledning att i dag yttra mig; men det är dock en punkt, beträffande hvilken jag omöjligen kan instämma i den uppfattning, statsutskottet uttalat, och det är den punkten — hvilken för öfrigt nyss berördes af hans excellens herr statsministern — som handlar om den blifvande chefens aflöning. Såväl Kongl. Maj:t som de sakkunnige hafva, såsom alla veta, föreslagit hans aflöning till 10,000 kronor, men statsutskottet *tycker* sig finna, att denna aflöning är för hög. Utskottet *tycker* vidare, att det kunde vara tillräckligt med 7,000 kronor. Något skäl för detta har statsutskottet icke försökt framlägga, såvida icke såsom skäl får betraktas statsutskottets erinran derom, att det finnes ett par embetsverk, der chefen icke har mer. Statsutskottet har emellertid liksom en känsla af att detta skäl icke är fullt hållbart, ty några rader längre ner säger statsutskottet, att denne chef behöfver besitta speciell sakkunskap och framstående praktiska egenskaper, och dessa särskilda egenskaper har statsutskottet värderat i rundt tal till 1,000 kronor. Det kan ifrågasättas, huruvida icke den värdering, som Kongl. Maj:t och komiterade gjort, kan vara lika bra. Jag vill nemligen här betona, och det har redan förut framhållits af herr statsministern, att den blifvande riksförsäkringsanstalten icke bör betraktas såsom ett vanligt embetsverk. Den har fastmer karakteren af en affärsinstitution, och detta så mycket mer, som den i föl antagna försäkringslagen gjort den till en institution för helt och hållet *frivillig* försäkring. Den har att upptaga konkurrensen med de enskilda försäkringsanstalterna, och chefen för densamma måste besitta ungefär de egenskaper, som i allmänhet fordras af chefen för en affärsinstitution, och jag tror, att de af kammarens ledamöter, som förstå sig på affärer, och jag hoppas att de icke äro alltför få, skola gifva mig rätt, då jag säger, att chefens personlighet inom ett affärsföretag spelar en amman och kanske i vissa fall större roll, än hvad den gör inom embetsmannaverlden. En skicklig och duglig chef kan ofta nog, äfven i en affär, som icke är så

Om aflöningar till riksförsäkringsanstaltens tjänstemän och betjente m. m.
(Forts.)

Om aflöningar
till riksför-
säkringsan-
staltens tje-
nemän och
betjente m. m.

(Forts.)

väl planlagd, åstadkomma ett godt och gynsamt resultat, under det att en god och väl planlagd affär kan af en mindre lämplig chef på kort tid helt och hållet förderivas.

För öfrigt, mine herrar, kan man ju icke här anföra det vanliga skälet — att man bör iakttaga sparsamhet. Det är visserligen sant, att bifall till utskottets förslag skulle medföra en besparing af 2,000 kronor, men kostnaderna för anstalten komma icke att betunga budgeten, utan skola bestridas med afkastningen af en fond, hvars användning kanske icke många af kammarens ledamöter torde hafva klar för sig, och denna fond afkastar så betydliga summor, att ett par tusen kronor mer eller mindre i själfva verket icke betyder så mycket. Jag får därför för min del framställa det yrkandet, att punkt. a) måtte bifallas med den förändring, att siffran 58,000 kr. sättes till 60,000 kr., och orden »dock under vilkor att anstaltens chef aflönas med högst 8,000 kr.» förändras till »dock under vilkor — — — — — högst 10,000 kr».

Hvad beträffar försäkringsrådet, vill jag icke nu ingå på den frågan. Jag tror för min del, att det i framtiden kan hafva stor betydelse, om det sammansättes på lämpligt sätt, men jag måste erkänna, att det icke är alldeles absolut nödvändigt, att detta försäkringsråd ordnas redan första året af anstaltens verksamhet, och förslaget kan ju komma igen i samma eller en annan form; och hvad beträffar byråchefernas aflöning, vore det ju önskvärdt, om Kongl. Maj:ts förslag kunde följas, men komiterade hafva ju af vissa skäl, som framgå af betänkandet, ansett, att man från början kunde nöja sig med den summa, komiterade föreslagit. Derfor skall jag inskränka mig till det ändringsyrkande, som jag nyss framstälde.

Herr Tamm, Hugo: Det har icke varit någon af de kongl. propositionerna, som varit öfverlemnade till den afdelning, der jag har suttit, som har gifvit anledning till så mycken diskussion och så mycken ventilering som just denna, och den punkt, som af hans excellens herr satsministern är upptagen i afseende på lönefrågan, har varit en af dem, som varit under särskildt liflig debatt bland oss. Jag har för min del snarare lutat åt denna 10,000 kronors lön, enär jag ansåg det rätta vara att, då man följde komiterades lönestat, stanna vid den af komiterade föreslagna summan, och jag insåg till fullo, hur viktigt det vore, att denna institution icke betraktades såsom ett rent embetsverk, utan att det, såsom det anfördes af de två föregående talarne, verkligen behöfdes för anstalten en person, tagen ur det praktiska lifvet, och som vore erfaren i dylika, något likartade anstalter och hvars lön därför också borde beräknas efter hvad som gifves chefen för en privat försäkringsanstalt. Men dervid möttes jag af ett alldeles bestämdt motstånd, och det grundade sig nog icke så litet derpå, att man kände rädsla för att på detta sätt kasta upp en nybildad stat, kasta upp den till en summa, som särskildt Andra Kammarren är rädd för skola blifva normerande på ett eller annat sätt

för andra stater. Och det hade kanske icke varit så svårt att stanna på den högre siffran, om icke Kongl. Maj:ts förslag, sådant det var framlagdt, rent af skrämt dem, ty för denna försäkringsinrättning — om hvilken dock Kongl. Maj:t förklarar, att man omöjligen kunde bedöma vare sig mängden af göromål eller mängden af dem, som skulle försäkra sig, så att arbetets omfattning hvilade på idel suppositioner — föreslogos dock de högre tjänstemännen (chef och tre 3:dje grads tjänstemän) till samma antal och till samma löner som i statskontoret med dettas stora, mångskiftande embetsbörda. Det syntes för en sådan inrättning vara något starkt att föreslå tre högsta gradens tjänstemän och en chef, som skulle få 10,000 kronors lön på ordinarie stat och efter 10 års tjänstgöring skulle vara berättigad till pension af 7,000 kr. Detta åstadkom, att det skarpt yrkades på att lönen skulle sättas till 7,000 kr.; en sifra alltför låg i min tanke, då det blef på extra stat. Jag kan således icke neka till, att det finnes ganska starka skäl till den af den föregående talaren föreslagna ändringen. Hvilken lön man nu i kammaren vill taga, för att ernå det bästa, kan bero på konjunkturpolitiken.

Hans excellens herr statsministern berörde derjemte en annan fråga, som, ehuru icke något yrkande i det afseendet framställdes, jag dock icke anser mig kunna med tystnad förbigå, emedan denna fråga inom afdelningen starkare upprörde sinnena än någon, som hitills varit behandlad, och jag anser mig böra yttra mig om denna fråga på grund af den tolkning, som gjordes från regeringsbänken, att Kongl. Maj:t skulle kunna, snart sagdt, börja på likartade grunder organisera ett sådant råd på extra stat. Såsom jag nämnde, har detta gifvit anledning till ofantligt mycket bryderi bland oss. Jag ber att på förhand få berätta en liten historia. Det var under fransk-tyska kriget. Det inträffade vid schweiziska gränsen, att en liten trupp fransmän fick tag i en tysktalande person, och med den naturliga misstänksamhet, som då rådde, togo soldaterna och hissade upp karlen i ett träd såsom spion. Strax derefter kom deras kommenderande kapten dit, och då han fick se hvad soldaterna ställt till, upplyste han, att personen var en bekant till honom, en beskedlig handelsresande från Genève. Underofficern började då ursäktas sig, men kaptenen svarade: »det gör detsamma, idén var ju så god». På samma sätt här kan man finna, att idén om försäkringsrådet kan vara god i och för sig, och det är fallet med många saker, men kärnpunkten ligger på huru de utföras, *huru* de anordnas. Således är det ingalunda mot tanken eller nyttan af att ett försäkringsråd inrättades, som utskottet framträdt, utan det är på grund af den anordning, som här är vidtagen. Om herrarne närmare se härfpå, skall jag först beröra, hvilka representanter skulle finnas i detta försäkringsråd. Det skall vara fem, icke arbetare, utan arbetare-representanter och fem arbetsgifvarerepresentanter. Det, som först faller i ögonen, är, att man gör den frågan: hvad fordras här för valbarhet och rösträtt? Jo, detta beror på arbetsgifvarne. Hvar helst en arbetsgifvare har 10 personer försäkrade i riksförsäkrings-

Om aftöningar till riksförsäkringsanstaltens tjänstemän och betjente m. m.

(Forts.)

*Om aflöningar
till riksför-
säkringsan-
staltens tje-
nemän och
betjente m. m.*

(Forts.)

anstalten, der äro både de 10 arbetarne och arbetsgifvaren berättigade att rösta. Således är det på honom, som det beror, om arbetarne få rösta eller icke. Han har bestämningsrätten öfver detta, ty äro icke hans arbetare försäkrade, utan, såsom Kongl. Maj:t också förutsatt, han nöjer sig att betala ersättningsplikten, — äro de uteslutna från rösträtt. Dessutom äro alla, som försäkra sina arbetare i enskilda försäkringsanstalter, jordbruksarbetare och arbetare, som försäkra sig sjelfva, uteslutna från rösträtt. Detta har naturligtvis den faran med sig, att, såvida arbetsgifvaren är rädd för det tryck på de försäkrade (som jag sedan skall komma till), det kan leda till, att han försäkrar i enskilda bolag, och riksförsäkringsanstalten kan till stor del blifva utan några försäkringar.

Så kommer jag till huru försäkringsrådet skall tillsättas. Såväl arbetarnes som arbetsgifvarnes fem representanter tillsättas genom allmän omröstning af alla ofvan omnämnda arbetare och arbetsgifvare, som finnas. Det pålyses i de allmänna tidningarna eller i tidningar i hvarje län, att arbetarne och arbetsgifvarne skola insända sina röster på den de vilja välja. Jag fruktar, att redan den stora apparaten för valet skall leda till att den icke kommer att mycket begagnas. Det är snarare fara för att en liten grupp arbetsgifvare kommer att slå sig i hop och välja representanter, och huruvida de äro de lämpligaste att sitta i detta försäkringsråd, som då blifva invalda, kan det vara tu tal om. En sak, som man med säkerhet kan förutse, är, hvilka personer skola insättas af arbetarne. Arbetarne i alla verkstäder från Ystad till Haparanda, från Göteborg till Stockholm, der arbetarne äro försäkrade, skola efter votering skicka in sina röstsedlar och välja en representant. Det är naturligt, att dessa verkstäder långt ikring i landet måste taga något bekant namn, ett namn, som är mera känt, ty röstade arbetarne vid hvarje verkstad på någon af sina kamrater, kunde de vara öfvertygade, att denne icke vore känd på annat håll, så att det kommer, liksom det befarades från arbetsgifvarnes sida, antagligen äfven från arbetarnes sida de minst lämpliga, när syftet är, såsom herr statsministern sade, att få den hjälpande, förmedlande länken mellan de försäkrade arbetarne och anstalten. Jag för min del kan icke se annat, än att denna apparat är alltför stor, alltför onödig. Och de personer, som antagligen komma in der, kunna vara af mindre önskvärd art. Det framgår så mycket tydligare, när man gör sig reda för huru denna institution fungerar. Här är det fråga om en anstalt, der den ena parten, arbetsgifvaren, betalar allt och den andra parten, arbetaren, betalar intet, utan skall hafva betaldt. Det är således här skarpa, alldeles diametralt motsatta intressen. Men det kunde väl gå an med detta, om det vore definitivt bestämdt, hvad detta försäkringsråd skall hafva att göra. Helt allmänt står det, att det skall gifva utlåtande öfver vissa saker, såsom t. ex. indelning i farlighetsklasser. Det skall vidare föreslå framställningar om ändringar i sjelfva försäkringslagen och sättet för dess tillämpning.

Hvad har då denna riksförsäkringsanstalt egentligen att göra? Dess första, statistisk-tekniska afdelning har till uppgift att samla statistiskt material och på grund af detta uträkna och bestämma såväl farlighetsklassen för hvarje näring som ock bestämma dess premier. Att här kunde vara skäl intaga bestämmelse om inrättande af en rådgifvande myndighet, bestående af arbetare och arbetsgifvare, med hvilken, såsom personligen sakkunnig i ämnet, anstalten vid förekommande förändringar kan rådföra sig, bestrider jag visserligen icke, men att här sätta en institution sådan, att den ena sidan stode jernstark med den andra utan någon som medlade dem emellan — den ena måste t. ex. i fråga om farlighetsgraden vara betänkt på dess höjande, den andra på att den måtte sänkas — synes mig icke vara att skapa en förmedlande länk, utan snarare strid inom detta råd, der icke en enda opartisk vore till finnandes, till hvilken man kunde vädja för fällande af ett utslag. Försäkringsrådet skall icke såsom t. ex. i Norge hafva en dömande makt; hvarom det i afseende å tillämpningen skulle hafva att yttra sig, kan man dock icke se. Detta skulle då vara i afseende å den andra byråns verksamhet, hvarigenom bestämmes, huru uti invaliditetsfall ersättning skall utgå. Detta har lagen förebyggt, ty der säger lagen, att vid olika uppfattning om ersättning vare rätt domstol underrätt för den ort, der olyckan skett, och den dömande makten har man således här lagt i rätt hand, enligt gammal svensk sed, till laga domstol. Dessutom har Kongl. Maj:t för försäkringsrådet föreslagit en sorts revisionsrätt. Det skulle icke sammanträda förr än i augusti månad, då för detsamma alla styrelsens protokoll för gransknings verkställande skulle framläggas. Det står slutligen en sak till, och det är enligt min uppfattning den farligaste, att rådet har att framställa förslag rörande sjelfva lagen, en lag hvilken, såsom herrarne allt för väl veta, med mycket stor rädsla och försigtighet antagits, men nu kan verkligen befaras, att densamma under ständig påtryckning skulle underkastas ständiga ändringar och industrien derigenom beröfvas den säkerhet, som var afsedd med lagens bestämmelser. Hvert det skulle leda med detta råd, sammansatt af tvenne jernstarka, diametralt motsatta parter, kan man lätt förstå. Den ena skall sträfva för att göra alla yrken farligare, för invaliditetsbeloppens höjande undan för undan. Den ena klassen efter den andra blefve slutligen indragen i dessa yrkanden, och trycket blefve nog genom att årligen upprepas så starkt, att motståndet finge gifva vika, för att nu icke tala om den stackars chefen, som der hade att fungera såsom ordförande — nog komme det att blifva en tumultuarisk institution. Det är således detta, som förhindrat oss att på något sätt biträda förslaget i den form det nu föreligger. Helt annorlunda är det i andra länder ställt i detta afseende, Jag har försökt göra mig underrättad, huru denna institution, försäkringsrådet, i allmänhet är ordnad, men ingenstädes funnit någon motsvarande typ till den af Kongl. Maj:t föreslagna. Då nu Kongl. Maj:t antagligen hemtat idén till ett försäkringsråd utifrån, hade äfven varit önskligt, att Kongl. Maj:t också tagit med ett stycke

*Om aföningar
till riksför-
säkringsan-
staltens tje-
nstemän och
betjente m. m.*
(Forts.)

Om aflöningar
till riksför-
säkringsan-
staltens tje-
nstemän och
betjente m. m.

(Forts.)

af det verkligt konserverande och praktiska, som ligger i de utländska förslagen. Detta hade för denna fråga varit af ett afgörande intresse. Ehuru jag vet, att kammaren icke är intresserad af uppläsningar, kan jag icke underlåta att gifva herrarne en liten idé, huru olika, emot hvad här föreslås, detta råd är organiseradt i andra europeiska länder.

I Schweiz, der arbetareförsäkring är obligatorisk, är rådet en endast rådgifvande institution, samansatt af 9—15 medlemmar, af hvilka minst 3 försäkringspligtige arbetsgifvare och minst 3 obligatoriskt försäkrade arbetare. Förbundsrådet bestämmer antalet och utser medlemmarne, och har rådet, såsom sagdt, *endast* rådgifvande myndighet.

I Frankrike, der ersättningspligt utan försäkringstvång är gällande, har handelsministern till sitt förfogande ett försäkringsråd, hvars organisation bestämmes af ministern, och är det för närvarande sammansatt af: 2 senatorer, 3 deputerade, 4 personer, juridiskt och försäkringstekniskt bildade, en arbetare samt presidenter eller medlemmar af vissa institut, embetsverk och försäkringsbolag, tillsammans 24 personer, af hvilka de icke sjelfskrifna utses af handelsministern för 4 år i sänder. Detta råd *skall* höras i frågor rörande kontrollen öfver privata arbetareförsäkringsanstalter samt *må* höras i alla frågor rörande tillämpningen af gällande olycksfallsersättningslag af den 9 april 1898.

I Belgien är äfven ersättningspligt utan försäkringstvång gällande. Ministern för industri och arbete har vid sin sida ett tekniskt utskott med 7 medlemmar, som har att yttra sig i tekniska frågor, särskildt i fråga om tillstånd för privata anstalter att drifva försäkring af arbetare mot olycksfall i arbetet.

I Österrike är stadgad obligatorisk försäkring i ett flertal, visst territorium omfattande, på ömsesidighetsansvar grundade försäkringsanstalter. Ministern har till sitt förfogande ett »Versicherungsbeirat» af fackmän på industriens, landt- och skogshushållningens samt industri- och försäkringsteknikens område, och *skall* detta råd höras i frågor, som angå arbetareförsäkringen.

I Holland har åt försäkringsrådet gifvits en kontrollerande myndighet. Obligatorisk försäkring är regeln uti en af staten upprättad anstalt, hvars ställning och administration kontrolleras af ett inspektionsråd, bestående af sex eller nio medlemmar, som utses af Kongl. Maj:t till en tredjedel bland arbetsgifvare och till en tredjedel bland särskildt kvalificerade arbetare, de som hafva eller haft säte i en »arbetskammare» eller i direktionen för af regeringen erkänd arbetareassociation.

I det mest demokratiska af alla länder, Norge, har man vid försäkringsrådets organisation icke gått så långt som hos oss. Obligatorisk försäkring i statsanstalt är stadgad, och har rådet, bestående af sju medlemmar, af hvilka 3, en ordförande (jurist), en läkare och en tekniker, nämnas af Konungen och de öfrige, två arbetsgifvare och två arbetare, utses af Stortinget, en dömande myndighet.

Såsom herrarne häraf kunna finna, äro grundsatserna vid försäkringsrådets bildande i andra länder af helt annan art än de i föreliggande förslag följda; med afseende å dess verksamhet är denna i alla utom det sista fallet, der den tillika är dömande, endast rådgifvande. Såsom frågan här ligger, kan jag ej finna annat, än att försäkringsrådet, långt ifrån att skaffa anstalten en lugn och stadig utveckling eller innebära garanti för en opartisk profning af lagens tillämpning, kommer att skapa oro samt fara för att anstalten, i stället för hvad man önskat, en god inrättning till arbetarnes förmån, blir något helt annat, en stridsanstalt mot arbetsgifvarne, drifvet, såsom antagligen rådet blir, icke af våra lugna arbetare, utan af arbetarnes representanter. Såsom man af hvad jag anfört torde finna, har utskottet icke motsatt sig tanken på att i rådet bör intagas representanter för såväl arbetsgifvare som arbetare, men utskottet fordrar, att åt rådet gifves en sådan sammansättning, att detsamma, bestående af opartiska personer, blir i stånd att medla och afgöra, der annars allt för divergerande intressen skulle göra sig gällande. Då dessutom Kongl. Maj:t förklarar hela anstaltens utveckling ännu vara så obestämd, och då Kongl. Maj:t, liksom i många andra fall, här har tillfälle att inkalla personer, då förekommande frågor på detta sätt behöfva belysas, kan jag icke förstå, hvarför man, innan denna i föl beslutade anstalt hunnit visa sina verkningar, endast på grund af civilministerns anförande i någondera kammaren, skall nu tillfoga detta nu föreslagna råd, såsom det är föreslaget och som synes mig både löst och farligt. Det synes mig då bättre att gå den gamla vägen, sätta äfven detta råd, om det befinnes nödvändigt, på extra stat, så att vi icke till slut få en institution, der anstaltens chef och tjänstemän äro på extra stat, under det försäkringsrådet blifvit satt på ordinarie.

Om aflöningar till riksförsäkringsanstaltens tjänstemän och betjente m. m.

(Forts.)

Herr Fränckel: Såsom herrarne torde erinra sig, har frågan om olycksfallförsäkring alltsedan riksdagarne 1890 och 1891 varit under behandling, och förekom den då under form af förslag till *obligatorisk* olycksfallförsäkring, men detta godkändes icke af Riksdagen. Redan på den tiden framhöll emellertid dåvarande chefen för civildepartementet i fråga om sättet för olycksfallförsäkrings åstadkommande, att för detta ändamål en riksförsäkringsanstalt borde inrättas. Sedermera har förslag till en ansvarighetslag tvenne gånger varit före; första gången föll detsamma med mycket stor majoritet på den grund, att man icke ansåg sig kunna ålägga arbetsgifvare ansvarspligt, så vida man icke på samma gång beredde dem möjlighet att i en statsanstalt försäkra den risk för ansvar, som de i denna sak komme att löpa. Följden af detta afslag och af den motivering, som dermed var förbunden, blef den af Kongl. Maj:t inför nästlidna års Riksdag framlagda proposition med förslag till ansvarighetslag, hvilken jemväl innehöll bestämmelse, att en riksförsäkringsanstalt skulle af staten inrättas, och denna Kongl. Maj:ts proposition blef af Riksdagen nästan oförändrad godkänd. Lagen har sedan af Kongl. Maj:t utfärdats

Om aflönningar
till riks-
säkringsan-
staltens tje-
nstemän och
betjente m. m.
(Forts.)

den 5 juli 1901 och innehåller, såsom herrarne torde påminna sig, tvenne särskilda paragrafer, som syfta på ifrågavarande riks-försäkringsanstalt. För det första säges i denna lags § 10, att »genom statens försorg en riks-försäkringsanstalt skall inrättas», och vidare förekommer i öfvergångsstadgandet bestämmelse om att denna lag skall träda i kraft på tid, som i lagen säges, *sedan* den i § 10 omförmälda riks-försäkringsanstalt blifvit inrättad. I den skrifvelse till Kongl. Maj:t, deri Riksdagen upplyste om detta lagförslags öde, framhöll Riksdagen sin önskan, att förslag om inrättande af riks-försäkringsanstalten måtte inkomma så fort som möjligt, och det är denna Riksdagens önskan, Kongl. Maj:t nu ställt sig till etterrättelse, i det Kongl. Maj:t afgifvit förslag till denna anstalts organisation. Jag hemställer då till herrarne, om man kunnat tänka sig såsom sannolikt, att Kongl. Maj:t sjelf ansett den lag, som han på detta sätt föranledt Riksdagen att besluta och som han sedan enligt Riksdagens beslut utfärdat, vara af den ofullständiga natur, att Kongl. Maj:t, utöfver det uppdrag han af Riksdagen hade fått att inkomma med förslag till riks-försäkringsanstaltens organisation, skulle finna det nödvändigt att taga initiativ till inrättande af ett försäkringsråd, hvars hufvudsakliga uppgift skulle blifva att föreslå ändringar af den lag, som ännu icke trädt i verket. — Hade man i Riksdagen kunnat ana, att bakom det förslag till lag, som då förelåg, och hvilket man från arbetsgifvarnes sida naturligtvis endast ogera ingick på, skulle ligga ett annat, att redan innan lagens trädande i kraft densamma skulle för dess tillämpning belastas med bestämmelser om ett försäkringsråd, i synnerhet så sammansatt och så valdt som här föreslås, så tror jag för min del, att förslaget öde i denna kammare hade varit gifvet. Jag tror således, att om man också icke kan förmena Kongl. Maj:t att i detta fall taga initiativet till förslag att, utöfver hvad Riksdagen begärt, inrätta ett försäkringsråd, så var det åtminstone ingen, som kunde tänka sig, att ett sådant förslag som detta skulle komma. Huru ligger då frågan för närvarande? Jo, den ligger så, att arbetsgifvarne äro underkastade bestämmelserna af en ansvarighetslag och tillika hänvisade att försäkra risken af denna ansvarighet genom en riks-försäkringsanstalt af alldeles frivillig natur. Jag hemställer, huruvida något gagn kan vara att hoppas genom detta försäkringsråds verksamhet, huruvida icke snarare detsamma komme att motverka hvad man af detsamma förväntat, nemligen att förmå arbetsgifvarne att begagna en försäkringsanstalt, der de skulle blifva i tillfälle att till låga premier försäkra sin risk. Jag tror deremot, att det syfte man genom ifrågavarande kongl. förslag velat vinna — om motiven för dess framläggande vill jag här icke yttra mig — icke komme att förverkligas. Det är äfven därför herrarne finna, att utskottet med stor majoritet afstyrkt inrättandet af ett sådant råd. Såsom föregående talare upplyste, har detta skett hufvudsakligen af det skäl, att utsigterna, för att denna institution på ett för arbetarne välsignelsebringande sätt skulle vinna allt mer och mer terräng inom landet, komme att i hög grad förminska

genom den splittring, som ett så beskaffadt råd skulle inkasta i frågan. Emellertid borde, såsom föregående talare äfven framhöll, icke hafva varit behöfligt att yttra sig i denna fråga, om icke från statsrådsbänken förekommit uttalande, gående derpå ut, att regeringen skulle vilja tyda utskottets motiv så att, oberoende af anslag och oberoende af det beslut Riksdagen komme att rörande denna sak fatta, man skulle låta sig angeläget vara att söka den praktiska sakkunskapen genom ett försäkringsråd, som således på detta sätt ställes i utsigt. Men äfven i detta fall kan jag icke förstå, hvartill man här vill komma. I fråga om riksförsäkringsanstaltens organisation kunna naturligtvis inga andra spörsmål förekomma till afgörande än sådana angående de särskilda yrkenas indelning i farlighetsklasser samt bestämmande af premietariffer efter vederbörligen uppgjorda statistiska beräkningar, men hvad kan ett försäkringsråd dervid uträtta? Då således ett dylikt råd i och för anstaltens organisation icke kan vara till egentligt gagn, skulle dess verksamhet först kunna blifva af någon betydelse, då anstalten framdeles komme att träda i verksamhet.

Då kunde man nog vara beredd på tvister, och dessa så hårda som möjligt. Blefve tvisterna då så många, att man för deras afgörande ej kunde lita till försäkringsanstaltens tjänstemän, då först kunde försäkringsrådet erhålla någon betydelse, men bör det för denna händelse, såsom föregående talare nämnde, utses på sådant sätt, att det skall kunna motsvara sitt ändamål, och så, att det icke oroar den industri, som nu är underkastad detta tvång.

Sedan jag nu i korthet yttrat mig om försäkringsrådet, återkommer jag till aflöningsfrågan. Man har här klandrat, att statsutskottet icke för sin del velat godkänna aflöningen för chefen, sådan den af Kongl. Maj:t och komitén föreslagits. Man har dock af en komiténs ledamot fått erkännande derom, att, då hela anslaget nu sättes på extra stat, det icke skulle möta hinder att, i fall det framdeles skulle visa sig, att anstalten vinner så stor tillslutning som man antager, ändra dessa siffror. På grund häraf torde vara klokt att icke nu vidtaga ändring af den siffror, hvarom utskottet enat sig. Icke heller tror jag det vara af någon praktisk betydelse, i fall denna kammare beviljade det högre anslaget, ty så vidt man kan döma af den diskussion, som fördes i utskottet, torde icke finnas förhoppning om att få Andra Kammaren med sig i afseende å nämnda högre belopp. Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på en annan risk, som skulle ligga i detta beslut. Om beloppet af ifrågavarande aflöning kan icke voteras gemensamt, då den är föreslagen att utgå af intressemedel å den fond, som enligt Riksdagens beslut bildats för arbetareförsäkringsfrämjande. Frågan skulle således i händelse af kamrarnes skiljaktiga beslut antingen förfalla eller blifva föremål för sammanjemkning, och skulle jag anse utgången i begge fallen mycket osäker. Komme frågan att helt och hållet förfalla, står lagen der och kan ej tillämpas, och vi veta ju, att en allmän önskan uttalats om lagens tillämpning så snart som möjligt. Skulle deremot beslut åstadkommas på sammanjemkningens väg, kan det hända, att

Om aflönningar till riksförsäkringsanstaltens tjänstemän och betjente m. m.
(Forts.)

Om aflöningar
till riksför-
säkringsan-
staltens tje-
nstemän och
betjente m. m.
(Forts.)

denna kammare beslutit en höjning af chefens lön till 10,000 kronor, under det Andra Kammaren enat sig om det anslag till ett försäkringsråd, som Kongl. Maj:t föreslagit och utskottet afstyrkt. Jag tror, att sammanjemkning under sådana förhållanden icke skulle blifva möjlig. I fall således denna kammare, såsom jag antager, bestämdt afslår det begärda anslaget till ett försäkringsråd, dermed afseende att ett dylikt icke bör eller får inrättas i sammanhang med anstaltens organisation, tror jag att saken står säkrare, om kammaren tager statsutskottets förslag oförändradt, i förhoppning att Kongl. Maj:t, då anslaget ställes på extra stat, icke skall underlåta att i sin tid, då anstalten vunnit behörig utsträckning och visat sina goda verkningar, begära anslag till den aflöning för chefen, som möjligen befinnes framdeles vara erforderlig. Jag får därför, herr grefve och talman, yrka bifall till utskottets förslag oförändradt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af friherre *Lagerbring*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att siffrorna 58,000 och 8,000 utbyttes, den förra mot 60,000 och den senare mot 10,000.

Herefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Lagerbring* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten a) af sitt utlåtande n:o 35, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, att siffrorna 58,000 och 8,000 utbytas, den förra mot 60,000 och den senare mot 10,000.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 35.

Punkterna b)—e).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Om aflöningar
till riksför-
säkringsan-
staltens tjen-
stemän och
betjente m. m.
(Forts.)*

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 9 och 11 innevarande april bordlagda utlåtanden:

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende,

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af statsbidrag för ny reglering af viss del af Åmål i följd af den staden år 1901 öfvergångna brand,

n:o 38, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor, och

n:o 39, med förslag till åtskilliga stadganden att införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret,
biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 9 och 11 i denna månad bordlagda betänkande n:o 21, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående beskattning af cigarrer och punsch.

Punkten 1.

*Om beskatt-
ning å punsch.*

Herr Östberg: Den motion, hvaröfver utskottet afgifvit yttrande i det betänkande, som nu föredragits, afser att utöfver de nu gällande afgifterna för produktion och försäljning af bränvin en särskild, till staten utgående skatt skulle stadgas för punsch, och motionären har motiverat detta i främsta rummet med behofvet af ökade inkomster för statsverket. Utskottet har för sin del ansett, att en utredning borde ske, och har gjort hemställan, att Kongl. Maj:t måtte låta föranstalta en sådan utredning. Nu kan man visserligen säga, att det är godt att få allting utredt; men i detta fall synes det mig, som om man med all säkerhet kunde på förhand säga, att denna utredning icke kommer att lemna någon ledning för en sådan beskattning, som här afsetts, hvilken man eljest skulle kunna erkänna vara ganska lämplig och befogad. Jag är för min del öfvertygad om att en kontroll är absolut omöjlig i afseende å en sådan afgift, som är föreslagen, vare sig man vill lägga skatten på tillverkningen af punschen eller på försäljningen. Jag har därför icke kunnat vara med om utskottets förslag till denna skrifvelse. Man skulle ju kunna sätta

Om beskattning å punsch.

i fråga att införa något slags sjelfdeklaration, antingen så att källarmästaren finge deklarerera, huru mycket han sålt under året, eller så, att konsumenten finge vid årets slut uppgifva, huru många buteljer han använt, men intetdera sättet torde vara att rekommendera.

Till min obenägenhet för att tillstyrka en skrifvelse i denna fråga har äfven bidragit min uppfattning, att Riksdagen aflåter väl många skrivelser till Kongl. Maj:t — i synnerhet i år synes det blifva ett ovanligt stort antal dylika.

Jag har haft den oturen att bland utskottets ledamöter från denna kammare vara ensam om min mening; men jag anhåller i alla fall, herr talman, att få yrka afslag å utskottets betänkande.

Herr Almström: Den siste talaren har icke kunnat bestrida, att de ifrågavarande artiklarna äro synnerligen lämpliga skatteobjekt; han har endast gjort den invändningen mot utskottets förslag, att det skall blifva svårt, ja till och med efter hans mening omöjligt att utfinna någon lämplig kontroll. Jag vill medgifva, att det kan blifva ganska svårt att finna en lämplig, riktig och fullt tillfredsställande kontroll, men detta bör väl icke hindra, att man gör försök att utfinna en sådan. Utskottet har derfor också föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att söka utfinna ett sätt, hvarpå punsch och andra dylika drycker må lämpligen kunna beskattas och beskattningen kontrolleras. Jag ber derfor att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Ifrågasatt frihet för främmande trosbekännare från skattskyldighet till statskyrkan.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 9 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 36, i anledning af väckt motion om ändring af 13 § i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873.

Herr Hasselrot: Som kammaren behagade finna, har jag framställt en reservation i denna del. Det torde vara ostridigt, att före löneregleringen för presterskapet 1862 främmande trosbekännare icke hade skyldighet att erlägga afgift för sådana presterliga förrättningar, som de icke begagnade sig af, såsom dop, vigsel och dylikt, och detta ligger äfven i sakens natur. Uti nu gällande lag

är också föreskrifvet, att »de för särskilda kyrkliga förrättningar stadgade afgifter till svenska kyrkan eller hennes presterskap eller betjening må ej påföras främmande trosförvandt i annat fall, än att slik förrättning blifvit på hans egen begäran verkställd». Men vid de löneregleringar, som egt rum efter 1863, har hänsyn icke tagits till dessa bestämmler, utan der man i vissa församlingar beräknat pastors föregående inkomster till en rund summa och i denna summa upptagit jemväl de afgifter, som han fått för presterliga förrättningar, hafva dessa samtliga inkomster efter de grunder, som bestämts för den nya regleringen, fördelats på alla församlingsmedlemmar, äfven de främmande trosbekännarne. Faktiskt få således äfven de främmande trosbekännarne på grund af denna beräkning betala för förrättningar, som de dock icke begagna sig utaf. Detta erkännes ju af alla och äfven af lagutskottet vara orätt, och lagutskottet har förut tillstyrkt en förändring härutinnan under samma form, som reservationen har. Lagutskottets ordförande var då landshöfding Bergström. Emellertid har detta missförhållande icke ändrats, och detta hufvudsakligen på de skäl lagutskottet anfört, nemligen att afgifterna i fråga äro små och att det skulle vara besvärligt att utreda, om och i hvad mån dessa främmande trosbekännare borde få dem minskade. Det är också sant, att dessa afgifter i vissa, kanske de flesta församlingar äro relativt obetydliga, men man får icke förbise rätten, och dessa främmande trosbekännare äro, såvidt jag förstår, berättigade att slippa denna utgift — den må vara liten eller stor. I en del församlingar, såsom här i Stockholm, är den ej heller liten. Presternas inkomster här före löneregleringarne, särskildt af påskören, som ej erlades af främmande trosbekännare, voro ingalunda obetydliga. Till grund för de nya regleringarne har emellertid lagts en beräkning öfver presternas alla äldre inkomster, och de nya, härfpå baserade lönerne uttagas nu äfven af främmande trosbekännare.

Af ren rättsgrundsats och då det icke kunnat nekas, att det gäller något som de främmande trosbekännarne hafva rätt att fordra af svenska staten, har jag icke velat underlåta att i reservationen framställa det yrkande, som deri omförmäles. Den går ut derpå, att det skall utredas, om och i hvad mån ersättning för sådana afgifter, som ofvan omnämnts, nu betunga främmande trosbekännare, samt att de skola slippa ifrån den utgift, som motsvaras af dylika afgifter, och vederbörande presterskap i stället beredas ersättning för den minskning i dess inkomster, som derigenom förorsakas. Jag skall dock be att i den reservation, jag framställt, få göra en liten modifikation så till vida, att på sista raden orden »vederbörande löntagare för deras tjenstetid» skola utgå, emedan dessa ord äro obehöfliga och kunna vid en eventuel tillämpning vålla olägenhet. Det är nog att säga »dels ock godtgörelse för den minskning i tillförsäkrade löneformåner, som ifrågasatta frikallelse kan anses föranledda, må vara beredd». Jag tillåter mig således yrka bifall till reservationen med denna förändring.

*Ifrågasatt
frihet för
främmande
trosbekännare
från skatte-
skyldighet till
statskyrkan.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
frihet för
främmande
trosbekännare
från skatte-
skyldighet till
statskyrkan.*

(Forts.)

Herr Rudebeck: Lagutskottets pluralitet har vid denna riksdag intagit samma ståndpunkt i denna fråga, som såväl utskottet som äfven kammaren vid flera föregående riksdagar intagit, och ställt sig afvisande mot de väckta förslagen.

Granskar man motionen, så finner man, att dess innebörd är mycket stor och betydelsefull, ty det gäller icke mer och icke mindre än, kan man säga, en rubbning af statskyrkan. I det väsentligaste har lagutskottets ärade ordförande varit ense med utskottet och har icke medgifvit det, som motionären egenligen vill. Den del af frågan, hvori utskottets ordförande vill tillmötesgå motionären och hans meningsfränder, är af mycket underordnad betydelse, om man tänker på hurudana förhållandena i verkligheten äro. Först och främst torde det näppeligen låta sig göra att åstadkomma en fullständig utredning om huru stor del af jura stolæ de främmande trosbekännarne med rätt borde blifva befriade ifrån; ty man måste ihågkomma, att dessa jura stolæ utgöra ersättning för åtskilliga förrättningar, hvilka tjena äfven främmande trosbekännarne och hvilka de således ock skola betala. Det åligger nemligen statskyrkans presterskap ett icke obetydligt arbete, som ersättes med dessa jura stolæ, hvilket arbete påkallas af de främmande trosbekännarne såsom samhällsmedlemmar, och från skyldigheten att härför betala kunna de icke med rätt och billighet söka befrielse. Man må tillerkänna samvetsfriheten huru stort berättigande som helst, så kan jag för min del icke finna, att denna fråga dermed eger något sammanhang. Denna fråga om främmande trosbekännares skyldighet eller icke att deltaga i erläggande af jura stolæ är en helt obetydlig penningfråga, och dess lösning ger icke svar på hvad motionären begär. På samma gång synes det mig dock, att det ovilkorligen kunde föranleda en ganska betydelsefull och betänklig omstörtning, om konsekvenserna tagas utaf det medgifvande, lagutskottets ordförande här vill göra till motionärens anspråk.

Motionären har vid detta tillfälle, liksom vid alla föregående tillfällen då denna fråga varit å bane, klart och tydligt angifvit, hvilka dessa främmande trosbekännares önskingar äro, nemligen att de skola befrias »från skyldighet att deltaga i afgifterna till svenska statskyrkoförsamlingarnas presterskap eller andra kyrkliga ändamål äfvensom från de för särskilda kyrkliga förrättningar stadgade afgifter till svenska kyrkan eller hennes presterskap eller betjening». Detta är hvad de vilja och hvad de fordra, således att blifva befriade från aflöning till statskyrkans presterskap, att blifva befriade från alla afgifter till kyrka, dess uppbyggande och underhåll och naturligtvis äfven från afgifter till den lägre kyrko-betjeningen. Deras anspråk innebära således egentligen, hvad ock framgår af reservanternas från Andra Kammaren yttrande, att blifva befriade helt och hållet från alla utgifter till statskyrkan af hvilken beskaffenhet de vara må, och lätt är att inse, hvilka högst betänkliga missförhållanden som deraf skulle uppstå, och hvilken utgiftsbörda som genom ett bifall till motionen skulle komma att läggas å de samhällsmedlemmar, som qvarstå i stats-

kyrkan. Ett tillstyrkande till en sådan åtgärd ansåg pluraliteten inom lagutskottet sig icke våga göra. När man då betänker, säger jag ännu en gång, att frågan om jura stolæ, är ytterst obetydlig — ty det kan endast och allenast vara en eller annan församling, der dessa utgifter, från hvilka främmande trosbekännare skulle kunna blifva till en ringa del befriade, uppgå till något afsevärdt belopp, — samt att det näppeligen låter sig göra att fullkomligt utreda och rätt bestämma beloppet af denna del, hvarför befrielse skulle medgifvas, så har utskottet ej heller ansett skäl vara att föranstalta om en så stor apparat, som en så vanskelig utredning skulle kräfvä, för en så jemförelsevis obetydlig fråga. Det är på dessa skäl och då Första kammaren vid föregående tillfällen intagit den ståndpunkt, som utskottet äfven nu intagit, som jag, herr talman, yrkar bifall till lagutskottets hemställan.

*Ifrågasatt
frihet för
främmande
trosbekännare
från skatte-
skyldighet till
statskyrkan.*

(Forts.)

Herr Billing: Af det föreliggande betänkandet finner man, att lagutskottet och reservanternas äro eniga i två hufvudtankar, churu de kommit till olika resultat. Såvidt jag förstår, äro nemligen alla eniga derutinnan, att goda grunder finnas för att i viss mån befria dissenters från erläggande af *vissa* afgifter till den svenska statskyrkan. Vidare äro alla eniga derom, att det icke kan vara med rättvisa förenligt och icke heller af praktiska hänsyn tillräddigt att befria dem från *alla* dylika afgifter. Det har betonats ej mindre af reservanternas än af utskottet, att det finnes en full och obestriddlig rättvis grund för att dissenters bidraga till uppehållande af det arbete, som den svenska folkkyrkan utför, och detta från tvenne synpunkter. Vi hafva då först att tänka på det omfattande borgerliga arbete, som utföres af den svenska kyrkans tjänare, ett arbete som ökas år efter år och hvilket särskildt Riksdagen icke drager i betänkande att år efter år öka. Detta arbete i det borgerliga samfundets tjänst kommer dissenters till godo lika väl som andra medborgare, och de böra därför anses skyldiga, äfven de, att dertill lemna sitt ekonomiska stöd. Vidare är det också erkänt af alla, äfven af de reservanter, hvilka gå längst, att dissenters hafva en moralisk pligt att jemväl bidraga till uppehållande af det arbete, hvilket är den svenska kyrkans och dess presterskaps förmämsta, nemligen att handhafva och vaka öfver vårt folks religiösa och moraliska uppfostran. Så långt äro vi ense, och jag tror icke att man, om man vill vara rättvis och tänker någorlunda klart, skall kunna bestrida befogenheten af båda dessa sätser: det är rättvist, att dissenters blifva befriade från *en del* afgifter, det är icke rättvist att de befrias från *alla*.

Om jag nu ser på reservationerna och dervid först vänder mig till herr Zetterstrands, uti hvilken tre af Andra Kammarens ledamöter instämt, gifver den anledning att från min sida framställa två bestämda anmärkningar, hvilka också göra det för mig alldeles omöjligt att kunna till den yrka bifall. För såvidt man håller sig till klämman och icke till enstaka uttryck i motive-

*Ifrågasatt
frihet för
främmande
trosbekännare
från skatte-
skyldighet till
statskyrkan.*
(Forts.)

ringen, vilja dessa reservanter medgifva den ifrågasatta befrielsen åt icke blott dem, hvilka äro medlemmar af erkändt dissenter-samfund, utan åt hvilken som helst, som utgår ur svenska kyrkan. Detta kan man väl icke på något sätt vilja biträda. Det bör väl ändock vara någon liten smula ordning i vårt land äfven på det kyrkliga området, och man bör väl icke rent utaf utfästa belöningar åt sådana personer, hvilka lättsinnigt utträda ur det kyrkosamfund, hvaruti de blifvit födda och uppfostrade.

Den andra punkten i samma reservation, som jag icke heller kan vara med om, afser befrielse icke blott från personliga afgifter i ordets mest vidsträckt bemärkelse, utan äfven från afgift på grund af inkomst af kapital och arbete. Deremot vill reservanten, att de skola erlægga skatt för sina egande fastigheter.

Nu har emellertid på sednare tider den förändring inträdt i afseende å presterskapets aflöningsförhållanden, likasom på andra områden, att man icke vill ställa fastighet i detta afseende på annan basis än inkomst af kapital och arbete, och presterskapets aflöning utgår nu icke såsom förr endast af fastighet, utan äfven af kapital och arbete. Det finnes, såvidt jag förstår, icke den allra ringaste principiella rättvisa uti att dissenters skola betala kyrklig skatt för sina fastigheter, men ej för inkomst af kapital och arbete, och likasom det ej finnes någon rättvisa till grund för en dylik åtskillnad, hänvisa jemväl praktiska hänsyn åt samma håll. Att befria en del dissenters från afgifter för inkomst af kapital och arbete skulle kunna verka alldeles förstörande på aflöningsförhållandena i vissa församlingar. Om t. ex. uti en församling finnes en person, och sådana församlingar kunna tänkas och finnas verkligen, hvilken besitter hufvudparten af församlingens skatteobjekter uti dels fastigheteter och dels inkomst af kapital och arbete, låtom oss antaga en person tillhörande den mosaiska trosbekännelsen, som eger mycket gods eller stort industrielt verk inom församlingen, kan det då vara reson uti att, därför att denne för sin enskilda person icke tillhör statskyrkan, församlingen, han tillhör, skulle betungas med de utgifter för församlingens ändamål, från hvilka han skulle vara befriad.

Af dessa båda skäl kan jag omöjligen fästa afseende vid herr Zetterstrands reservation.

Deremot anser jag för min del, att ganska goda skäl tala för ett bifall till herr Hasselrots reservation i dess nyss af honom modifierade form. Det torde hafva sina fördelar med sig att antaga denna reservation, först och främst därför, att ingen kan bestrida att den är rättvis och hvilat på den rättvisa grund, att den frihet, som der förordas, förut tillkommit dissenters, fastän genom förändringar i dissenterlagen uppstått en något vacklande praxis i afseende å tillämpningen af dessa frihetsbestämmelser. Man invänder, att med ett bifall till herr Hasselrots reservation skulle icke mycket vara vunnet i ekonomiskt afseende. Jag tror tvärtom, att dermed skulle vinnas icke så litet, i ty att det är ett ej ringa antal dissenters, hvilka icke erlægga någon annan afgift till pre-

sterskapet än den personliga afgiften, och för dessa innebär ju herr Hasselrots förslag en lindring. Men hvad mera är, detta förslag är på samma gång ett erkännande, gifvet åt ett rättvisans kraf, hvilket vi alla erkänna ligger till grund för motionärens framställning, och för min del tror jag, att man härigenom vinner en starkare position gent emot de orättvisa anspråken — och jag har nyss antydt, hvilka anspråk jag anser vara orättvisa — en starkare position mot *orättvisa* anspråk genom att tillmötesgå *rättvisa* anspråk.

På dessa grunder anhåller jag att få yrka bifall till herr Hasselrots reservation med den af honom under diskussionen gjorda förändring.

Herr Sörensson: Man måste naturligtvis i denna fråga skilja emellan två klasser af dissenters, den ena omfattande dem, hvilka utträdt och bildat legala församlingar, och den andra sådana, som visserligen skilt sig från statskyrkan, men hvilka ändå stå nominelt kvar uti densamma. Hvad det sednare slaget beträffar, får jag säga, att de bereda det svenska presterskapet vida mer besvär än andra församlingsmedlemmar. Presterskapet har samma skyldigheter gent emot dem som emot kyrkans öfriga ledamöter; vi måste i afseende å dem lemna alla möjliga förteckningar angående födda och döda, föra begrafningsböcker, lemna uppgifter angående böter, som icke indrivits, vaccinationsuppgifter och mera dylikt, hvilka göromål ofta försvåras, då dessa dissenters i öfrigt ej vilja hafva någon beröring med oss. Således i fråga om dessa kan det icke blifva tal om någon slags befrielse, och det har ej heller yrkats i denna kammare.

Herr Hasselrot, och med honom har herr Billing nu instämt, föreslår deremot, att de, hvilka utträdt och bildat legaliserade församlingar, skulle komma i åtnjutande af den föreslagna befrielsen. Detta kan ju visserligen synas vara rättvist, jag vill ej bestrida det, men det är å andra sidan förenadt med utomordentligt mycket besvär att få utrönt, till hvilket belopp dessa afgifter utgå, för hvilka befrielse skulle lemnas. De personliga afgifterna variera mellan 40 öre för man och 20 öre för qvinna intill resp. 1 krona och 50 öre, och det belopp, hvartill summan af de afgifter, för hvilkas utgörande dissenters skulle befrias, torde uppgå, blefve säkerligen så försvinnande obetydligt, att det i sanning ej skulle löna mödan att för en dylik sak låta verkställa en vidlyftig utredning. Befrielsen skulle nemligen gälla endast ersättningen för s. k. jura stolæ. Jag är i tillfälle att i detta afseende lemna några upplysningar angående dessa afgifter. Inom Lunds stift uppgå desamma till 77 kr. 84 öre, inom Göteborgs stift till 51 kr. 11 öre. Som sagdt, inom Lunds stift med öfver 800,000 människor gå de personliga afgifterna från dissenters till endast 77 kr. 84 öre. Huru stor del af detta belopp nu skulle belöpa sig på de ifrågavarande presterliga förrättningarna, kunna herrarna ju räkna ut, det blir försvinnande litet. Det synes mig knappt vara skäl att för denna lilla brakdels borttagande sätta i gång en

*Ifrågasatt
frihet för
främmande
troshämnare
från skatte-
skyldighet till
statskyrkan.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
frihet för
främmande
trosbekännare
från skatte-
skyldighet till
statskyrkan.*
(Forts.)

så stor apparat, som denna utredning skulle kräfvä. I hela Sverige med undantag af Stockholm, om hvilket samhälle jag i detta fall ej kunnat vinna behöriga upplysningar, uppgå de personliga afgifterna från dissenters till endast 1,316 kr. 95 öre, och om jag nu tänker mig, att t. ex. $\frac{1}{5}$ skulle komma att afgå derifrån, för hvilken befrielse skulle vinnas, uppgår det hela ej till 300 kr., och för denna obetydlighet, jag upprepar det ännu en gång, kan det väl ej vara skäl att nu sätta i gång en så vidlyftig utredning af svenska presterskapets samtliga aflöningsförhållanden. Åtminstone synes det mig, som man borde kunna afbida utgången af nu pågående lönerreglering utan att därför riskera någon synnerligen stor orättvisa mot dissenters, och derigenom vunnas ju äfven den fördelen, att man samtidigt med lönerregleringsfrågan skulle kunna taga under ompröfning, om och i hvad mån dissenters kunde blifva befriade från flera eller färre afgifter till svenska kyrkans presterskap.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Billing: Det är ju nog sant, såsom den siste talaren sade, att de af dissenters nu utgående afgifterna särskildt i Lunds och Göteborgs stift, der vi lyckligtvis icke hafva så många dissenters, gå till mycket små belopp, och de äro ej heller synnerligen stora i någon del af landet. Men den siste talaren vet lika väl som jag, att det finnes många flera dissenters än de, hvilkas afgifter han nu nämnde, och att, om de blefve fria från dessa afgifter, skulle en hel hop af dem, som nu icke bilda ordentliga församlingar, göra detta. Och då det nu både från borgerlig och kyrklig ordnings synpunkt är önskvärdt, att det lösliga och slarfvisa sätt, på hvilket de hafva sina angelägenheter ordnade, måtte upphöra, och att i stället ordning inträdde, så att de bildade församlingar, synes mig häruti ligga ett ytterligare skäl för bifall till herr Hasselrots reservation i den form han senast gifvit densamma.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, som öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, i enlighet med de yrkanden, som under öfverläggningen förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla det förslag, som innefattades i den af herr Hasselrot vid utlåtandet afgifna reservation med den af honom under öfverläggningen gjorda ändring, att orden »vederbörande löntagare för deras tjänstetid» uteslötos; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles det förslag, som innefattas i den af herr Hasselrot vid utlåtandet afgifna reservation med den af honom under öfverläggningen gjorda ändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda;

Ja — 87;

Nej — 38;

*Ifrågasatt
frihet för
främmande
trotsbekännare
från skatte-
skyldighet till
statskyrkan.*

(Forts.)

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 9 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 37, i anledning af väckt motion om tillägg till skiftesstadgan den 9 november 1866,

n:o 38, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af den proportionella valmetoden vid val af stadsfullmäktige, och

n:o 39, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af den proportionella valmetoden vid val af kyrkofullmäktige samt kyrko- och skolråd i stad, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 9 och 11 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 40, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 26 § 1 mom. samt 30 § i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883.

Punkten 1.

Herr Sörensson: Jag har icke antecknat mig såsom reser vant i denna fråga, och jag har icke heller på det hela taget något att anmärka mot bifall till första punkten i betänkandet. Jag kommer således att rösta för bifall, men jag vill likväl uttala min afvikande uppfattning af utskottets motivering beträffande denna punkt.

Äfven förra året var en liknande fråga före, och utskottet hyste då samma uppfattning, nemligen att genom begränsningen i den kommunala rösträtten en ändring också skett i rösträtten vid prestval. Det är detta, som jag på det allvarligaste bestrider. Det heter i den nu gällande författningen om rösträtt vid prestval, att dylik rösträtt tillkommer en hvar, som i församling, der sådant val skall anställas, eger rättighet att i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut deltaga; och gäller vid valet i afseende

*Angående
ändring af
bestämmel-
serna om
rösträtt vid
prestval å
landet.*

Angående
ändring af be-
stämmelserna
om rösträtt
vid prestval
å landet.

(Forts.)

på röstberäkning samt rösträttens utöfning och öfverlåtande på annan person hvad för kyrkostämma är stadgad. Der står icke »hvad för kyrkostämma är eller varder stadgad», utan »är stadgad». Sedan inskränkes i författningen denna rösträtt vid kyrkostämma till en femtedel och en femtiondedel af församlingens hela röstetal å kyrkostämma. Att nu säga att inskränkningen af den kommunala rösträtten medför en ändring äfven i rösträtten vid prestval, synes mig orimligt. Då skulle Riksdagen således kunna helt och hållet annullera en lag, som är antagen af Riksdagen sjelf i förening med kyrkomötet. Detta synes mig, som sagdt, vara orimligt. Kyrkomötet har icke haft något tillfälle att höras öfver denna begränsning, och jag är fullkomligt öfvertygad om att vid antagandet af den kommunala rösträttsbegränsningen ingen människa tänkte på att inskränkning också skulle ske i rösträtten vid prestval. Ingen lär heller kunna påstå, att kommunallagen uttryckligen säger någonting derom; men man drager konsekvenser deraf.

Utskottet anför, att det är ofta som en lagändring på ett område medför ändring på ett annat område. Jag vill dock varna för att draga sådana konsekvenser. Jag skall påpeka en konsekvens af denna rösträttsinskränkning, hvilken för flertalet röstegande nog icke blefve så behaglig. Det heter i § 35 af förordningen om kyrkostämma, att de afgifter, om hvilka kyrkostämma beslutar, skola utgå efter den för rösträtt å kyrkostämma bestämda grunden. Om man nu antager, att i en församling finnes en person, som har 50,000 röster, och detta röstetal således reduceras till 5,000, så undrar jag hvad de öfriga församlingsmedlemmarna skulle säga, om denne person skulle förklara, att han ville betala till kyrka och skola efter 5,000 röster. Det skulle innebära en väsentlig inskränkning i hans skyldighet att erlägga afgifter. Här är således ett område, der vi kunna se de farliga konsekvenserna af en dylik lagtillämpning.

Jag har, som jag redan antydte, intet i sak att anmärka mot att utredning sker, utan jag har endast velat bestrida rättmätigheten af den tolkning, som i motiveringen gifvits, nemligen att prestvalslagen skulle hafva undergått någon förändring genom den nya kommunallagens antagande. Jag är villig att medgifva, att den bör undergå förändring, men icke, att den redan har undergått förändring.

Jag yrkar bifall till första punkten af utskottets förslag.

Herr Dahlberg: Jag skall endast ett ögonblick upptaga kammarens tid för att uttala min förundran öfver utskottets motivering. Utskottet har här sagt: »Åtminstone på landet, der upp-ropet plägar ske efter hemman, och antalet röstberättigade inom hvarje sådant i regel icke mycket vexlar från det ena valtillfället till det andra» etc. Jag må då fråga, hvarifrån utskottet fått denna upplysning, enär jag har den uppfattningen, att de röstberättigades antal på grund af den senast vidtagna ändringen i sjelfva valförordningen under de sista åren varit i hög grad vexlande.

*Angående
ändring af be-
stämmelserna
om rösträtt
vid prestval å
landet.*

(Forts.)

I anledning af det nyss anförda, tillägger utskottet, »kan i allmänhet den enskilde röstberättigade på grund af erfarenheten från tidigare val med ganska mycken säkerhet bedöma, vid hvilken tid på dagen han skall komma i tur att afgifva sin röst och alltså behöfver inställa sig vid valförrättningen».

Detta är en ändå mera egendomlig upplysning af lagutskottet. Jag har helt nyligen deltagit i en valförrättning, som pågick i åtta timmar, och kan försäkra, att det blifvit mig rätt svårt att passa på vid valet, om jag hade aflägsnat mig från vallokalen.

Jag har icke något yrkande att framställa, men jag har icke kunnat underlåta att fästa mig vid den högst besynnerliga motiveringen.

Herr Hasselrot: Jag skall icke tillåta mig att bemöta de af den närmast föregående talaren framställda anmärkningarne, då de ju rörde en fråga, som ännu icke är föredragen. Hvad deremot den förste ärade talaren yttrade skall jag be att få i någon mån gendrifva, ehuru jag redan från början anhåller få gifva till känna såsom min åsigt, att, äfven om han hade rätt i sin uppfattning, detta borde utgöra ett ytterligare stöd för ett förtydligande och en jemkning i de nu gällande bestämmelserna. Han framstälde ju icke heller något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Nu förhåller det sig emellertid så, att det står uti prestvals-förordningen stadgadt, att beträffande rösträtten skall tillämpas »hvad för kyrkostämman är stadgadt». Såvidt jag kan tolka denna bestämmelse, afses med densamma den kyrkostämmoförordning, som är gällande, då tillämpningen skall ega rum. Derjemte stadgas i prestvalsförordningen, att röstetalet skall reduceras. Förr i världen var röstetal och fyrktal detsamma, och då mötte det icke någon svårighet eller olägenhet att tolka denna bestämmelse. Men sedan röstetalet vid kyrkostämman blifvit ett annat än fyrktalet, måste man enligt min tolkning af prestvalsförordningen, innan man gör den i nämnda förordning föreskrifna reduktion, se till, icke huru stort fyrktalet är, utan huru stort röstetalet är.

Jag vet emellertid, att detta tillämpas olika på olika orter. Men just detta gifver anledning till, att man bör önska att få ett förtydligande. Och då det derjemte kan hända, att, derest reduktionen skall afse röstetal och ej fyrktal, det icke blir samma proportion emellan inkomsttagare och fastighetsegare, som nu är stadgadt och bestämdt, så är det möjligt, att en jemkning äfven kan i sammanhang härmed behöfva ega rum i afseende å dessa bestämmelser. Detta är anledningen till, att lagutskottet begärt icke endast ett förtydligande utan jemväl, om så kan anses behöfvt, en jemkning.

Jag skall icke tillåta mig att vara vidlyftig. Jag vill endast ytterligare fästa uppmärksamheten på att en dylik jemkning kan anses vara behöfvt med jemväl hänsyn till prestval i två församlingar, som höra till samma pastorat. Det är nemligen tvifvelaktigt, huruvida reduktionen af röstetalet skall ega rum i pasto-

Angående
ändring af be-
stämmelserna
om rösträtt
vid prestval
å landet.
(Forts.)

ratet som en helhet, eller om reduktionen bör ske för hvardera församlingen särskildt, då resultatet ofta nog skulle blifva helt olika.

Här har ju icke blifvit framställt något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, uti hvilket yrkande jag derför ber att få instämma.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemstält.

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemstält bifölls.

Aflemnades och bordlades följande motioner:

n:o 37 af herrar *Pettersson* och *Wijk*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om koncession å vissa gränspanor;

n:o 38, af herr *Lithander*, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående visst förklarande om försäljning af fastigheten n:o 1 i kvarteret Lejonet m. m.; och

n:o 39, af herr *Björlin* m. fl. i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående pension åt aflidne kaptenen J. A. F. Grahms dotter.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets utlåtande n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsättning och avslutande af gradmätningen å Spetsbergen m. m.;

bevillningsutskottets memorial n:o 23, i anledning af Riksdagens justitieombudsmans framställning rörande provision vid försäljning af stämplar;

lagutskottets utlåtande n:o 41, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 32 § värnpligtslagen; äfvensom

särskilda utskottets utlåtande n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner n:o 9 med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen, samt n:o 10 med förslag till lag om ändrad lydelse af § 2 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, äfvensom i anledning af sex särskilda inom riksdagen väckta motioner i ämnet.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kam-
maren åtskildes kl. 1,20 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 15 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 8 i denna månad.

Anmälades och bordlades bankoutskottets memorial:

n:o 6, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens hufvudkontor;

n:o 7, angående beviljande af byggnadsanslag för riksbankens afdelningskontor i Karlskrona; och

n:o 8, angående beviljande af anslag för tillbyggnad å riksbankshuset i Gefle; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 6, angående en af herr R. Eklundh väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t beträffande ändring af § 51 folskolestadgan;

n:o 7, med anledning af en af herr E. O. V. Wavrinsky väckt motion angående åtgärder till skydd mot djurplågeri under transporter; och

n:o 8, angående en af herr E. G. H. Åkerlund väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förenkling af arbetsmetoderna inom den civila och ecklesiastika förvaltningen m. m.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 41, till Konungen, i anledning af väckta motioner om åstadkommande af förbättrade bestämmelser till skydd för omyndiges egendom.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 228, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 18 i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande byggnadsförhållandena vid Malmberget och Kiruna, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af den af herrar *Pettersson* och *Wijk* den 12 i denna månad väckta, samma dag bordlagda motion, n:o 37,

angående skrifvelse till Konungen i fråga om koncession å vissa gränsbanor, beslöt kammaren hänvisa denna motion till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda, den 12 innevarande månad afgifna och då bordlagda motioner:

n:o 38, af herr *Lithander*, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående visst förklarande i fråga om försäljning af fastigheten n:o 1 i kvarteret Lejonet m. m., och

n:o 39, af herr *Björlin* m. fl., i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående pension åt affidne kaptenen J. A. F. Grahms dotter.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 12 innevarande april bordlagda ärenden, nemligen statsutskottets utlåtanden n:is 10 och 40, bevillningsutskottets memorial n:o 23, lagutskottets utlåtande n:o 41 äfvensom första särskilda utskottets utlåtande n:o 1.

Herr Svedelius: erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att första särskilda utskottets utlåtande n:o 1 måtte upptagas på föredragningslistan för att af kammaren behandlas nästkommande lördag.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,44 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.